

HRVATSKI SABOR

KLASA: 014-01/14-01/01
URBROJ: 65-15-09

Zagreb, 7. srpnja 2015.

P.Z. br. 769

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članaka 178. i 192. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem ***Konačni prijedlog zakona o referendumu***, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora dostavio Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, aktom od 6. srpnja 2015. godine.

Za svoje predstavnike, koji će u njegovo ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Odbor je odredio Peđu Grbina, predsjednika Odbora, te Nenada Stazića, Ingrid Antičević Marinović, Ivu Jelušića, mr. sc. Marina Jurjevića i Gordanu Sobol, članove Odbora.

PREDSJEDNIK

Josip Leko

P.Z. br. 769

HRVATSKI SABOR

Odbor za Ustav, Poslovník
i politički sustav

Klasa: 014-01/14-02/08

Urbroj: 6521-1-15-31

Zagreb, 06. srpnja 2015.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno:	07-07-2015			
Klasifikacijska oznaka:	014-01/14-02/08		Org. jed.	65
Uredbeni broj:	6521-1-15-08		Pril.	Vrij.
				11-

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Konačni prijedlog Zakona o referendumu

Na temelju odredbe članka 85. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 56/90., 135/97., 8/98. – pročišćeni tekst, 113/00., 124/00. – pročišćeni tekst, 28/01., 41/01. – pročišćeni tekst, 55/01. – ispravak, 76/10., 85/10. – pročišćeni tekst i 5/14. – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske) i odredbe članka 172. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“ broj 81/13.), Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav Hrvatskoga sabora podnosi Konačni prijedlog Zakona o referendumu.

Za izvjestitelje na sjednici Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela Odbor je odredio Peđu Grbina, predsjednika Odbora te Nenada Stazića, Ingrid Antičević Marinović, Ivu Jelušića, mr. sc. Marina Jurjevića i Gordanu Sobol, članove Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA

Peđa Grbin

HRVATSKI SABOR

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O REFERENDUMU

Zagreb, srpanj 2015.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O REFERENDUMU

I. OPĆE ODREDBE

Predmet Zakona

Članak 1.

Ovim Zakonom uređuje se raspisivanje i provedba referenduma.

Referendum

Članak 2.

Referendum je oblik neposrednog odlučivanja hrvatskih državljana s biračkim pravom u obavljanju državne vlasti o pitanjima određenim Ustavom Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: državni referendum) i o pitanjima iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave određenim zakonom i statutom (u daljnjem tekstu: lokalni referendum).

Državni i lokalni referendum mogu biti obvezujući i savjetodavni.

Ustavna i zakonska ograničenja referendumskih pitanja

Članak 3.

Na referendumu se ne mogu donositi odluke koje bi ugrozile vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske propisane Ustavom Republike Hrvatske i odluke koje bi bile suprotne pravu Europske unije.

Na lokalnom referendumu se ne mogu donositi odluke koje bi bile suprotne Ustavu Republike Hrvatske, pravnim aktima Europske unije i zakonu.

Pravo odlučivanja na referendumu

Članak 4.

Pravo odlučivanja na referendumu imaju hrvatski državljani s navršениh 18 godina koji imaju opće i jednako biračko pravo (u daljnjem tekstu: birači).

Na lokalnom referendumu imaju pravo odlučivati birači koji imaju prebivalište na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave za koju je raspisan referendum.

Pravo odlučivanja državljana druge države članice Europske unije

Članak 5.

Državljeni druge države članice Europske unije mogu neposredno sudjelovati u obavljanju lokalnih poslova, putem lokalnog referenduma na način propisan odredbama zakona kojim se uređuje ostvarivanje prava državljana drugih država članica Europske unije u izborima za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Nemogućnost pozivanja na odgovornost

Članak 6.

Nitko ne može biti pozvan na odgovornost zbog odlučivanja na referendumu ili zbog toga što na njemu nije sudjelovao.

II. RASPISIVANJE REFERENDUMA

Raspisivanje državnog referenduma

Članak 7.

Državni referendum mogu raspisati Hrvatski sabor i Predsjednik Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Predsjednik Republike).

Hrvatski sabor može raspisati državni referendum o prijedlogu za promjenu Ustava Republike Hrvatske, o prijedlogu zakona ili o drugom pitanju iz svog djelokruga.

Predsjednik Republike može na prijedlog Vlade Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada) i uz supotpis predsjednika Vlade raspisati državni referendum o prijedlogu promjene Ustava Republike Hrvatske ili o drugom pitanju za koje drži da je važno za neovisnost, jedinstvenost i opstojnost Republike Hrvatske.

Hrvatski sabor će raspisati državni referendum o pitanjima iz stavaka 2. i 3. ovoga članka ako to zatraži deset posto od ukupnog broja birača u Republici Hrvatskoj.

Hrvatski sabor obvezan je raspisati državni referendum radi donošenja odluke o udruživanju Republike Hrvatske u saveze s drugim državama i odluke o razdruživanju Republike Hrvatske iz takvih saveza.

Hrvatski sabor može raspisati savjetodavni referendum o pitanjima iz svog djelokruga.

Ukupan broj birača iz stavka 4. ovoga članka je ukupan broj punoljetnih hrvatskih državljana s prebivalištem u Republici Hrvatskoj upisan u evidenciju birača, kao dio registra

birača, na dan koji je određen za prvi dan prikupljanja potpisa za raspisivanje referendumu prema stanju na taj dan u 00:00 sati.

Raspisivanje lokalnog referendumu

Članak 8.

Lokalni referendum može se raspisati za područje jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, a raspisuje ga predstavničko tijelo jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave.

Predstavničko tijelo može pod uvjetima propisanim ovim Zakonom, raspisati referendum radi odlučivanja o prijedlogu o promjeni statuta, o prijedlogu općeg akta ili drugog pitanja iz djelokruga predstavničkog tijela, kao i o drugim pitanjima određenim zakonom i statutom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Predstavničko tijelo može raspisati savjetodavni referendum o pitanjima iz svog djelokruga.

Vlada može raspisati savjetodavni referendum za područje jedne ili više jedinica lokalne samouprave odnosno jedinica područne (regionalne) samouprave radi prethodnog pribavljanja mišljenja stanovnika tog područja o područnom ustrojstvu jedinica lokalne samouprave odnosno jedinica područne (regionalne) samouprave.

Tijela za raspisivanje lokalnog referendumu

Članak 9.

Referendum u županiji raspisuje županijska skupština, u Gradu Zagrebu Gradska skupština Grada Zagreba, u gradu gradsko vijeće i u općini općinsko vijeće.

Raspisivanje referendumu može predložiti jedna trećina članova predstavničkog tijela, župan, gradonačelnik Grada Zagreba, gradonačelnik, odnosno općinski načelnik ili birači te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Predstavničko tijelo dužno je raspisati referendum kad to zatraže birači u toj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u skladu s odredbama ovoga Zakona.

O potrebi da se zatraži raspisivanje lokalnog referendumu na prijedlog birača treba se izjasniti:

- u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj živi do 10.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – 20% birača

- u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj živi više od 10.000 do 30.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – zbroj od 2.000 birača i 16,7% od onog broja birača koji prelazi 10.000 birača
- u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj živi više od 30.000 do 100.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – zbroj od 5.340 birača i 13,3% od onog broja birača koji prelazi 30.000 birača
- u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj živi više od 100.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – zbroj od 14.650 birača i 10% birača od onog broja birača koji prelazi 100.000 birača.

Središnje tijelo državne uprave nadležno za opću upravu odmah nakon donošenja Odluke iz članka 11. ovoga Zakona, objavit će koliko je potpisa potrebno prikupiti u pojedinoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave za koju se lokalni referendum raspisuje.

U Gradu Zagrebu, gradu i općini referendum se može raspisati i na prijedlog polovine mjesnih odbora, odnosno gradskih četvrti.

III. ZAHTJEV BIRAČA ZA RASPISIVANJE REFERENDUMA

Organiziranje izjašnjavanja birača

Članak 10.

Ako birači ocijene da postoji potreba za raspisivanjem državnog referenduma o prijedlogu za promjenu Ustava Republike Hrvatske, o prijedlogu zakona ili o drugom pitanju iz djelokruga Hrvatskoga sabora ili o pitanju za koje drže da je važno za neovisnost, jedinstvenost i opstojnost Republike Hrvatske, osnovat će organizacijski odbor za izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje državnog referenduma (u daljnjem tekstu: Organizacijski odbor).

Ako birači ocijene da postoji potreba za raspisivanjem lokalnog referenduma radi odlučivanja o prijedlogu o promjeni statuta, o prijedlogu općeg akta ili drugog pitanja iz djelokruga predstavničkog tijela, kao i o drugim pitanjima određenim zakonom i statutom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odredit će jednu ili više osoba za organiziranje izjašnjavanja birača o potrebi raspisivanja lokalnog referenduma (u daljnjem tekstu: Organizator).

Odluka o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma

Članak 11.

Organizacijski odbor, odnosno Organizator donosi odluku o izjašnjavanju birača o

potrebi raspisivanja referenduma.

Odluka iz stavka 1. ovoga članka sadrži:

- razloge i ocjenu potrebe za raspisivanje referenduma
- jasno oblikovano pitanje o kojem se traži raspisivanje referenduma te obrazloženje toga pitanja.

Ako je predmet referenduma prijedlog za promjenu Ustava Republike Hrvatske, prijedlog novog ili izmjena važećeg zakona ili drugog propisa ili općeg akta, taj prijedlog mora biti sastavljen u skladu s načelima i pravilima za izradu normativnih pravnih akata.

Odluka iz stavka 1. ovoga članka objavljuje se u „Narodnim novinama“ i na drugi odgovarajući način te se dostavlja središnjem tijelu državne uprave nadležnom za opću upravu.

Odluka o dopuštenosti referenduskog pitanja

Članak 12.

O potrebi da se zatraži raspisivanje lokalnog referenduma, središnje tijelo državne uprave nadležno za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu će u roku od 30 dana od dana dostave Odluke iz članka 11. ovoga Zakona utvrditi je li ista objavljena u „Narodnim novinama“ i je li referendumsko pitanje dopušteno.

Protiv odluke središnjeg tijela državne uprave kojom je utvrđeno da referendumsko pitanje nije dopušteno nije dozvoljena žalba, već se može pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske koji će odluku donijeti u roku od 30 dana od dana pokretanja upravnog spora.

Mjesta za izjašnjavanje birača

Članak 13.

Čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za opću upravu dužan je donijeti odluku o danu početka prikupljanja potpisa birača u roku od 30 dana od dana objave Odluke o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja državnog referenduma u „Narodnim novinama“, a u slučaju lokalnog referenduma, u roku od 30 dana od dana dostave odluke kojom je utvrđeno da je pitanje za lokalni referendum dopušteno predstavničkom tijelu jedinice, sukladno odredbi članka 12. ovoga Zakona.

Izjašnjavanje birača o potrebi raspisivanja državnog i lokalnog referenduma središnje tijelo državne uprave organizirat će elektronskim putem, putem sustava e-Građani.

Osim na način propisan stavkom 2. ovoga članka, izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma može se održavati i na svakom za to prikladnom mjestu u skladu s odlukom predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave (grada ili općine) na području na kojem se prikupljaju potpisi. Organizacijski odbor, odnosno Organizator je dužan prijaviti mjesta na kojima će se održavati izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma policijskoj upravi na čijem se području izjašnjavanje održava, pet dana prije početka izjašnjavanja.

Mjesta na kojima će se održavati izjašnjavanje birača moraju biti označena i uočljiva s tim da njihovo označavanje ne smije sadržavati državna obilježja. Svako mjesto iz stavka 3. ovoga članka mora imati popis s uvezanim listovima koji će sadržavati jasno formulirano pitanje o kojem se traži raspisivanje referenduma i jasno odijeljene vodoravne redove označene rednim brojevima.

Izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma ne može se održavati u obrazovnim, kulturnim, sportskim, vjerskim i zdravstvenim institucijama, državnim tijelima, tijelima javne uprave i lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Potpise birača prikupljene na način određen stavkom 3. ovoga članka Organizacijski odbor dužan je predati prvog sljedećeg radnog dana nadležnom uredu državne uprave te gradskom uredu Grada Zagreba, prema mjestu prikupljanja potpisa.

Potpise birača prikupljene na način određen stavkom 3. ovoga članka Organizator je dužan predati prvog sljedećeg radnog dana nadležnom tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, prema mjestu prikupljanja potpisa.

Rok i početak prikupljanja potpisa

Članak 14.

Odluka čelnika središnjeg tijela državne uprave nadležnog za opću upravu o danu početka prikupljanja potpisa birača objavljuje se na mrežnim stranicama središnjeg tijela državne uprave nadležnog za opću upravu, ureda državne uprave, a u slučaju lokalnog referenduma i na mrežnim stranicama jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave na čije područje se Odluka o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma odnosi, najkasnije 7 dana prije dana početka prikupljanja potpisa.

Rok za prikupljanje potpisa birača je 15 dana.

Način izjašnjavanja birača

Članak 15.

Birači upisuju svoje podatke i potpisuju se na obrascima koji sadrže jasno formulirano pitanje za koje se traži raspisivanje referenduma.

Elektronskim unosom podataka birača u informatički sustav obavljat će se provjera ispravnosti potpisa birača.

Birači se o referendumskom pitanju izjašnjavaju putem e-usluge osobnog korisničkog pretinca sustava e-Građani te na mjestima određenim sukladno članku 13. ovoga Zakona.

Čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove opće uprave propisat će pravilnikom sadržaj i izgled obrazaca iz stavaka 1. i 3. ovog članka, postupak prikupljanja potpisa i izjašnjavanja birača iz ovoga članka te će utvrditi način unosa podataka iz članka 13. stavka 3. ovoga Zakona.

Pravo na izjašnjavanje

Članak 16.

Birač se samo jednom može izjasniti o potrebi raspisivanja pojedinog referenduma.

Na lokalnom referendumu se mogu izjašnjavati samo oni birači koji imaju pravo odlučivati na lokalnom referendumu čije se raspisivanje traži.

Dostava izvješća o provedenom prikupljanju potpisa

Članak 17.

U roku od 45 dana od dana isteka roka za prikupljanje potpisa birača, središnje tijelo državne uprave nadležno za opću upravu dostavit će izvješće o provedenom prikupljanju potpisa i Odluku iz članka 11. ovoga Zakona, tijelu nadležnom za raspisivanje referenduma.

Izvješće iz stavka 1. ovoga članka sadrži podatke o tijeku prikupljanja potpisa, načinu i mjestima prikupljanja potpisa te broju valjanih potpisa birača koji su podržali raspisivanje referenduma.

Izvješće iz stavka 1. ovoga članka objavljuje se u „Narodnim novinama“ i na drugi odgovarajući način.

Postupanje Hrvatskoga sabora po zaprimanju izvješća o provedenom prikupljanju potpisa za raspisivanje državnog referenduma

Članak 18.

Kada zaprimi izvješće iz članka 17. ovoga Zakona kojim je utvrđeno da je prikupljen dovoljan broj potpisa birača, Hrvatski sabor može u roku od 30 dana zatražiti od Ustavnog suda Republike Hrvatske da utvrdi je li sadržaj referenduskog pitanja u skladu s Ustavom Republike Hrvatske i jesu li ispunjene pretpostavke iz članka 87. stavka 1. do 3. Ustava Republike Hrvatske za njegovo raspisivanje.

Ako Ustavni sud Republike Hrvatske utvrdi da sadržaj referenduskog pitanja nije u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, odnosno da nisu ispunjene pretpostavke iz članka 87. stavka 1. do 3. Ustava Republike Hrvatske za njegovo raspisivanje, referendum se neće raspisati.

Ako Hrvatski sabor ne postupi sukladno odredbi stavka 1. ovoga članka, odnosno ako Ustavni sud Republike Hrvatske utvrdi da je sadržaj referenduskog pitanja u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, odnosno da su ispunjene pretpostavke iz članka 87. stavka 1. do 3. Ustava Republike Hrvatske za njegovo raspisivanje, donijet će odluku o raspisivanju referenduma u roku od 90 dana od dana kada je Hrvatski sabor zaprimio izvješće iz članka 17. ovoga Zakona, odnosno odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske povodom zahtjeva iz stavka 1. ovoga članka.

Postupanje predstavničkog tijela po zaprimanju izvješća o provedenom prikupljanju potpisa za raspisivanje lokalnog referenduma

Članak 19.

Predstavničko tijelo jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave donijet će odluku o raspisivanju referenduma u roku od 30 dana od dana kada zaprimi izvješće iz članka 17. ovoga Zakona kojim je utvrđeno da je prikupljen dovoljan broj potpisa birača.

Nadzor zakonitosti odluke o raspisivanju lokalnog referenduma

Članak 20.

Nadzor zakonitosti odluke predstavničkog tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave o raspisivanju lokalnog referenduma provodi se sukladno zakonu kojim se uređuje nadzor zakonitosti rada i akata tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave.

Pravo uvida u prikupljene potpise birača i njihovo čuvanje

Članak 21.

Svatko ima pravo uvida u prikupljene potpise birača za raspisivanje referenduma.

Središnje tijelo državne uprave nadležno za opću upravu dužno je čuvati i osigurati od oštećenja prikupljene potpise za raspisivanje referenduma godinu dana od dana:

- kada središnje tijelo državne uprave nadležno za opću upravu utvrdi da nije prikupljen dovoljan broj potpisa za raspisivanje referenduma
- kada nadležno tijelo donese odluku da nije dopušteno raspisivanje referenduma
- objave odluke donesene na referendumu.

Prikupljeni potpisi birača mogu se koristiti samo za referendum za koji su prikupljeni.

Čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove opće uprave propisat će pravilnikom način uvida u prikupljene potpise birača za raspisivanje referenduma te način njihova uništavanja.

IV. ODLUČIVANJE NA REFERENDUMU

Odlučivanje

Članak 22.

Na referendumu birači odlučuju neposredno tajnim glasovanjem.

Na državnom referendumu se odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu, a odluka donesena na referendumu je obvezatna.

Na lokalnom referendumu se odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu, uz uvjet da ta većina iznosi najmanje jednu trećinu upisanih birača u popis birača u jedinici lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, a odluka donesena na referendumu je obvezatna.

Na savjetodavnom referendumu se odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu, a donesena odluka nije obvezatna.

Ograničenja vezana uz referendum

Članak 23.

Nadležno tijelo državne vlasti i tijelo lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, nema pravo donijeti pravni akt ili odluku koja je sadržajno suprotna odluci

donesenoj na referendumu, prije proteka roka od dvije godine od dana održavanja referenduma.

O istom pitanju, odnosno pitanjima ne može se ponovno raspisati referendum prije proteka roka od dvije godine od dana održavanja referenduma.

V. ODLUKA O RASPISIVANJU REFERENDUMA

Sadržaj odluke

Članak 24.

Referendum se raspisuje odlukom.

Odluka o raspisivanju referenduma sadrži:

- naziv tijela koje raspisuje referendum
- područje za koje se raspisuje referendum
- referendumsko pitanje ili naziv akta o kojem će birači odlučivati na referendumu, odnosno jedan ili više prijedloga o kojem će birači odlučivati na referendumu
- obrazloženje referenduskog pitanja, odnosno akta o kojem se raspisuje referendum, odnosno obrazloženje jednog ili više prijedloga o kojem će birači odlučivati na referendumu
- dan održavanja referenduma.

Objavljivanje odluke

Članak 25.

Odluka o raspisivanju državnog referenduma objavljuje se u „Narodnim novinama“, u dnevnom tisku i na drugi odgovarajući način.

Odluka o raspisivanju lokalnog referenduma objavljuje se u službenom glasilu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, lokalnim sredstvima javnog priopćavanja i na drugi odgovarajući način.

Rok za održavanje referenduma

Članak 26.

Državni referendum radi donošenja odluke o udruživanju Republike Hrvatske u saveze s drugim državama i odluke o razdruživanju Republike Hrvatske iz takvih saveza mora se održati u roku od 30 dana od dana donošenja odluke Hrvatskoga sabora o raspisivanju državnog referenduma.

Od dana objave odluke o raspisivanju državnog referenduma o drugim pitanjima i lokalnog referenduma do dana održavanja referenduma ne smije proći manje od 30 dana niti više od 60 dana.

VI. REFERENDUMSKA AKTIVNOST I REFERENDUMSKA PROMIDŽBA

Referendumska aktivnost

Članak 27.

Referendumska aktivnost je skup radnji koje se poduzimaju u svrhu poticanja ili odgovaranja birača od davanja potpore inicijativi za raspisivanje referenduma.

Referendumska promidžba

Članak 28.

Referendumska promidžba je skup radnji koje se poduzimaju u svrhu javnog predstavljanja i obrazlaganja sadržaja referenduskog pitanja i održavanja referenduma, kao i protivljenja navedenom.

Sudionici referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe

Članak 29.

Sudionici referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe su predstavnici Organizacijskog odbora, odnosno Organizatora ili drugih skupina koje podržavaju cilj, odnosno jedan ili više prijedloga koji su predmet referenduma (u daljnjem tekstu: Referendumski odbor) te predstavnici građana koji se protive raspisivanju referenduma odnosno cilju Organizacijskog odbora, odnosno Organizatora koji žele postići referendumom (u daljnjem tekstu: Protureferendumski odbor). Ako je predmet referenduma više prijedloga, tada se kao potpora za svaki od tih prijedloga može osnovati jedan Referendumski odbor.

Prije nego što započnu referendumsku aktivnost i referendumsku promidžbu, Referendumski i Protureferendumski odbor dužni su obavijestiti Državno izborno

povjerenstvo Republike Hrvatske o svojoj namjeri sudjelovanja u referendumskoj aktivnosti i referendumskoj promidžbi.

Obavijest iz stavka 2. ovoga članka sadrži podatke o Referendurskom i Protoreferendurskom odboru i to: podatke o sjedištu, osobama ovlaštenima za zastupanje, broju računa za financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe i mrežnim stranicama.

Referendumska aktivnost počinje na dan početka prikupljanja potpisa.

Referendumska promidžba počinje stupanjem na snagu odluke o raspisivanju referenduma, a prestaje 24 sata prije dana održavanja referenduma.

Na Referendurski i Protoreferendurski odbor na odgovarajući način se primjenjuju propisi koji se odnose na ortaštvo.

Referendumska šutnja

Članak 30.

Referendumska šutnja počinje protekom referendumske promidžbe, a završava na dan održavanja referenduma u devetnaest sati.

Za vrijeme referendumske šutnje zabranjuje se javno predstavljanje i obrazlaganje sadržaja referenduskog pitanja i održavanja referenduma kao i protivljenja navedenom, nagovaranje birača da izađu, odnosno ne izađu na referendum, glasuju za ili protiv referenduskog pitanja, odnosno prijedloga, zatim objavljivanja procjena rezultata referenduma, kao i objavljivanja prethodnih, neslužbenih rezultata referenduma, izjava i intervjua sudionika referendumske promidžbe te navođenje njihovih izjava ili pisanih djela.

Načelo jednakosti

Članak 31.

Nakladnici svih medija dužni su u praćenju i predstavljanju referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe sudionika referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe, jamčiti novinarsku neovisnost, profesionalnost i stručnost, dosljedno poštivanje novinarskoga kodeksa te posebno temeljnog načela slobode izražavanja koje je propisano odredbama Ustava Republike Hrvatske, Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i Povelje Europske unije o temeljnim pravima vodeći se pri tome interesima javnosti.

Sudionici referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe imaju pravo na referendumsku aktivnost i referendumsku promidžbu pod jednakim uvjetima i u tu svrhu imaju ravnopravan položaj u predstavljanju u medijima.

Mediji moraju najkasnije 3 dana od početka referendumske aktivnosti, odnosno promidžbe utvrditi i objaviti pravila za korištenje medijskog prostora i programskog praćenja referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe.

Financiranje

Članak 32.

Financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe uređuje se posebnim zakonom.

VII. TIJELA ZA PROVEDBU REFERENDUMA

Tijela

Članak 33.

Tijela za provedbu referenduma su: Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Državno povjerenstvo), županijsko povjerenstvo, povjerenstvo Grada Zagreba, gradsko povjerenstvo i općinsko povjerenstvo za provedbu referenduma te birački odbori.

Državno povjerenstvo

Članak 34.

Državno povjerenstvo je stalno i neovisno tijelo čiji se sastav i način izbora uređuje posebnim zakonom.

Sastav povjerenstava

Članak 35.

Povjerenstva za provedbu referenduma imaju predsjednika, zamjenika predsjednika i četiri člana.

Predsjednik, zamjenik predsjednika i članovi povjerenstava moraju biti pravne struke.

Način imenovanja povjerenstava

Članak 36.

Za provedbu državnog referenduma Državno povjerenstvo imenuje županijska

povjerenstva i povjerenstvo Grada Zagreba, a županijska povjerenstva imenuju gradska i općinska povjerenstva.

Za provedbu lokalnog referenduma u županiji županijska skupština imenuje županijsko povjerenstvo, a županijsko povjerenstvo imenuje gradska i općinska povjerenstva.

Za provedbu lokalnog referenduma u Gradu Zagrebu, gradu i općini, Gradska skupština Grada Zagreba imenuje povjerenstvo Grada Zagreba, a gradsko, odnosno općinsko vijeće imenuju gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo.

U slučajevima iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, općinska i gradska izborna povjerenstva imenuju se na način da svako gradsko i općinsko izorno povjerenstvo mora imati najmanje 10 biračkih mjesta na području svoje nadležnosti, osim na području otoka gdje taj broj može biti manji.

Birački odbori

Članak 37.

Za svako biračko mjesto imenuje se birački odbor.

Birački odbor ima predsjednika, zamjenika predsjednika i četiri člana.

Biračke odbore imenuje povjerenstvo Grada Zagreba, gradsko i općinsko povjerenstvo.

Birački odbori za svako biračko mjesto imenuju se najkasnije u roku od osam dana prije dana održavanja referenduma.

Ovlasti Državnog povjerenstva

Članak 38.

Državno povjerenstvo:

- brine o zakonitoj provedbi državnog i lokalnog referenduma
- određuje biračka mjesta i imenuje predsjednika i članove biračkog odbora u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske
- određuje vrijeme glasovanja sukladno odredbama ovoga Zakona
- daje obvezatne upute za rad povjerenstava za provedbu državnog referenduma i biračkih odbora u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave

- propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe državnog referenduma
- nadzire rad povjerenstva za provedbu državnog referenduma u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i pruža im stručnu pomoć
- nadzire financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe sukladno posebnom zakonu
- utvrđuje i objavljuje službene rezultate provedenog glasovanja na državnom referendumu
- provodi edukaciju članova izbornih povjerenstava i povjerenstava za provedbu referenduma u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave
- informira građane o provedbi izbora te mogućnosti ostvarenja i zaštite biračkog prava u izbornom postupku
- određuje način arhiviranja i objavljivanja materijala o provedenim izborima i referendumu
- obavlja druge poslove propisane zakonom.

Obvezatne upute iz stavka 1. podstavka 4. ovoga članka objavljuju se u „Narodnim novinama“ i na drugi odgovarajući način.

Ovlasti županijskog povjerenstva

Članak 39.

Županijsko povjerenstvo:

- brine o zakonitoj provedbi referenduma u županiji
- nadzire rad gradskih i općinskih povjerenstva
- obavlja sve tehničke pripreme za provedbu državnog referenduma u skladu s obvezatnim uputama Državnog povjerenstva
- kod provođenja državnog referenduma prikuplja i zbraja rezultate glasovanja na biračkim mjestima u županiji i dostavlja ih Državnom povjerenstvu
- kod provođenja lokalnog referenduma u županiji daje upute za rad gradskih i općinskih povjerenstava te biračkih odbora

- propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe lokalnog referenduma u županiji
- obavlja poslove vezane uz financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe propisane posebnim zakonom i obvezatnim uputama Državnog povjerenstva
- utvrđuje i proglašava rezultat lokalnog referenduma u županiji
- obavlja i druge poslove određene ovim Zakonom.

Ovlasti povjerenstva Grada Zagreba

Članak 40.

Povjerenstvo Grada Zagreba:

- brine o zakonitoj provedbi referenduma u Gradu Zagrebu
- obavlja sve tehničke pripreme za provedbu državnog referenduma u skladu s obvezatnim uputama Državnog povjerenstva
- određuje biračka mjesta i imenuje biračke odbore u Gradu Zagrebu
- kod provođenja državnog referenduma prikuplja i zbraja rezultate glasovanja s biračkih mjesta u Gradu Zagrebu i dostavlja ih Državnom povjerenstvu
- propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe lokalnog referenduma u Gradu Zagrebu
- obavlja poslove vezane uz financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe propisane posebnim zakonom i obvezatnim uputama Državnog povjerenstva
- kod provođenja lokalnog referenduma u Gradu Zagrebu utvrđuje i proglašava rezultat referenduma
- obavlja i druge poslove određene ovim Zakonom.

Ovlasti gradskog, odnosno općinskog povjerenstva

Članak 41.

Gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo:

- brine o zakonitoj provedbi referendumu u gradu, odnosno općini
- određuje biračka mjesta i imenuje biračke odbore u gradu, odnosno općini
- kod provođenja državnog referendumu, odnosno lokalnog referendumu u županiji prikuplja i zbraja rezultate glasovanja s biračkih mjesta u gradu, odnosno općini i dostavlja ih županijskom povjerenstvu
- kod provođenja lokalnog referendumu u županiji obavlja sve tehničke pripreme za provedbu referendumu u skladu s uputama županijskog povjerenstva
- obavlja poslove vezane uz financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe propisane posebnim zakonom i obvezatnim uputama Državnog povjerenstva
- propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe lokalnog referendumu u gradu odnosno općini
- kod provođenja lokalnog referendumu u gradu, odnosno općini utvrđuje i proglašava rezultat referendumu
- obavlja ostale poslove određene ovim Zakonom.

Ovlasti biračkih odbora

Članak 42.

Birački odbori izravno provode glasovanje birača na biračkom mjestu te osiguravaju pravilnost i tajnost glasovanja.

VIII. PROVEDBA REFERENDUMA

Biračka mjesta na državnom referendumu

Članak 43.

Glasovanje na državnom referendumu obavlja se, u pravilu, na biračkim mjestima u Republici Hrvatskoj.

Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju na biračkim mjestima na području Republike Hrvatske određenima prema njihovom prebivalištu.

Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a na dan održavanja referenduma se zateknu izvan granica Republike Hrvatske, glasuju u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske u stranoj državi u kojoj se nalaze ili na koji drugi način određen zakonom.

Birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju na biračkim mjestima u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske u stranoj državi u kojoj prebivaju.

Posebna biračka mjesta i imenovanje biračkih odbora na tim mjestima

Članak 44.

Birači na službi u oružanim snagama Republike Hrvatske glasuju na državnom referendumu na biračkim mjestima koja će odrediti ministar nadležan za obranu.

Birači koji se kao članovi posade pomorskih i riječnih brodova Hrvatske trgovačke mornarice na dan provedbe državnog referenduma zateknu izvan granica Republike Hrvatske glasuju na biračkim mjestima koja će odrediti ministar nadležan za pomorski promet.

Birači lišeni slobode glasuju na državnom referendumu na biračkim mjestima za provedbu glasovanja koja će odrediti ministar nadležan za zatvorski sustav.

Birači koji se na dan referenduma nalaze u operacijama potpore miru odnosno u mirovnim operacijama i misijama glasuju na biračkim mjestima koja će odrediti ministar nadležan za vanjske i europske poslove.

Birači koji su smješteni u ustanovama socijalne skrbi, glasuju na državnom referendumu na biračkim mjestima koja će odrediti ministar nadležan za poslove socijalne skrbi.

Prijedlog za imenovanje biračkih odbora na biračkim mjestima iz stavaka 1., 2., 3., 4. i

5. ovoga članka nadležna ministarstva dostavit će povjerenstvima za provedbu državnog referenduma u roku od 8 dana od dana određivanja biračkog mjesta.

Po zaprimljenom prijedlogu iz stavka 6. ovog članka, nadležna povjerenstva za provedbu državnog referenduma imenovat će članove biračkog odbora na posebnim biračkim mjestima.

Članove biračkog odbora na biračkim mjestima iz stavka 1. i 5. ovog članka imenuje povjerenstvo Grada Zagreba, odnosno gradsko i općinsko povjerenstvo za provedbu državnog referenduma na čijem se području nalaze ta biračka mjesta.

Članove biračkog odbora na biračkim mjestima iz stavaka 2., 3. i 4. ovog članka imenuje povjerenstvo Grada Zagreba, odnosno gradsko i općinsko povjerenstvo za provedbu državnog referenduma na čijem je području sjedište trgovačkog društva koje je vlasnik broda, na čijem je području ustanova u kojoj se nalaze osobe lišene slobode odnosno nadležno zapovjedništvo Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Biračka mjesta na lokalnom referendumu

Članak 45.

Glasovanje na lokalnom referendumu obavlja se na biračkim mjestima na području Grada Zagreba, grada i općine.

Birači koji imaju prebivalište na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave glasuju na biračkim mjestima iz stavka 1. ovoga članka određenima prema njihovom prebivalištu.

Određivanje biračkih mjesta

Članak 46.

Nadležna povjerenstva za provedbu referenduma objavit će koja su biračka mjesta određena, s naznakom koji birači imaju pravo glasovati na pojedinom mjestu, najkasnije deset dana prije dana održavanja referenduma.

Nadležna povjerenstva odredit će biračka mjesta ovisno o broju birača, odnosno prostornoj udaljenosti, na način da broj birača na jednom biračkom mjestu omogućí glasovanje svih birača u vremenu određenom za glasovanje.

Svakom biračkom mjestu određuje se redni broj.

Prostorija za glasovanje

Članak 47.

Na svakom biračkom mjestu prostorija za glasovanje mora se opremiti i urediti na način da se osigura tajnost glasovanja, tako da nitko u prostoriji ne može vidjeti kako je birač popunio glasački listić.

Na biračkom mjestu glasački listići moraju biti pomiješani tako da nisu složeni po serijskim brojevima i postavljeni lepezasto licem okrenutim prema dolje da se ne vidi serijski broj listića.

U prostorijama u kojima će se glasovati mogu se isticati državni simboli u skladu s Ustavom Republike Hrvatske i zakonom kojim se uređuje opis grba, zastave i himna Republike Hrvatske te zastava i lenta Predsjednika Republike Hrvatske. U istim prostorijama mogu se isticati i obilježja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave sukladno njihovom statutu.

Na svakom biračkom mjestu mora biti na vidljiv način istaknuta odluka o raspisivanju referenduma.

Održavanje reda i mira

Članak 48.

Za čitavo vrijeme glasovanja na biračkom mjestu moraju biti nazočna najmanje tri člana biračkog odbora.

Predsjednik biračkog odbora brine se o održavanju reda i mira na biračkom mjestu za vrijeme glasovanja.

Ako je to nužno radi očuvanja reda i mira te radi nesmetanog odvijanja glasovanja, predsjednik biračkog odbora može zatražiti pomoć policije koja je na biračkom mjestu dužna postupati po njegovim uputama, a u okviru zakonskih ovlasti.

Nitko, osim pripadnika policije na poziv predsjednika biračkog odbora, ne smije na biračko mjesto doći naoružan.

Utvrđivanje identiteta

Članak 49.

Predsjednik biračkog odbora ili od njega ovlašteni član dužan je za svakog birača koji pristupi glasovanju utvrditi identitet i provjeriti da li je upisan u izvadak iz popisa birača za

dotično biračko mjesto.

Identitet birača utvrđuje se identifikacijskom ispravom, sukladno posebnim zakonima.

Ako birač nije upisan u izvadak iz popisa birača, predsjednik biračkog odbora ili od njega ovlaštenu član neće mu dozvoliti glasovanje, osim ako birač svoje biračko pravo na tom biračkom mjestu dokaže potvrdom nadležnog državnog tijela.

Potvrdu iz stavka 3. ovog članka birač je dužan predati biračkom odboru i ona je sastavni dio izvotka iz popisa birača za dotično biračko mjesto.

Davanje uputa

Članak 50.

Nakon utvrđivanja prava na glasovanje na biračkom mjestu, član biračkog odbora biraču predaje glasački listić, objašnjava način popunjavanja i upućuje ga na mjesto glasovanja.

Članovi biračkog odbora dužni su biračima dati potrebna objašnjenja o predmetu referendumu i načinu glasovanja.

Posebni načini izjašnjavanja

Članak 51.

Birač koji zbog kakve tjelesne mane ili zbog toga što je nepismen ne bi mogao glasovati na način predviđen ovim Zakonom, može doći na biračko mjesto s drugom osobom koja je pismena i koja će po njegovoj ovlasti i uputi zaokružiti odgovor.

Birač koji zbog teže bolesti, tjelesnog oštećenja ili nemoći nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, može o tome obavijestiti nadležno izborno povjerenstvo najranije 3 dana prije dana održavanja izbora ili birački odbor na dan održavanja izbora.

Nadležna izborna povjerenstva zaprimljene zahtjeve birača za glasovanje izvan biračkog mjesta predaju nadležnim biračkim odborima uz cjelokupni izborni materijal.

Predsjednik biračkog odbora određuje najmanje dva člana biračkog odbora koji će birača iz stavka 2. ovoga članka posjetiti u mjestu gdje se nalazi i omogućiti mu glasovanje.

Birač iz stavka 2. ovoga članka je dužan najmanje jedanput presavinuti glasački listić na kojem je glasovao, staviti ga u posebnu omotnicu i zatvoriti je. Član biračkog odbora dužan je nakon povratka na biračko mjesto predati omotnicu predsjedniku biračkog odbora.

Predsjednik biračkog odbora presavinuti glasački listić iz omotnice odmah ubacuje u glasačku kutiju na biračkom mjestu.

Na način ostvarivanja biračkog prava birača koji pristupi na biračko mjesto, ali mu je zbog tjelesne mane ili iz drugog razloga onemogućena pristupačnost biračkom mjestu, primjenjuju se odredbe stavka 4., 5. i 6. ovoga članka.

Glasovanje izvršeno na način utvrđen stavcima 1. i 2. ovoga članka, poimenično će se navesti u zapisnik o radu biračkog odbora.

Glasački listići

Članak 52.

Glasovanje na referendumu obavlja se glasačkim listićima.

Na svakom glasačkom listiću mora biti naznačena vrsta referenduma za koji se koristi. Glasajući listić sadrži pitanje, odnosno jedan ili više prijedloga o kojem, odnosno kojima birač treba odlučiti na referendumu.

Svaki glasački listić mora imati otisnut serijski broj.

Glasački listić za glasovanje na državnom referendumu tiska se u državnoj tiskari pod neposrednim nadzorom Državnog povjerenstva.

Glasački listić za glasovanje na lokalnom referendumu tiska se u državnoj tiskari pod neposrednim nadzorom nadležnog povjerenstva za provedbu lokalnog referenduma.

Način glasovanja

Članak 53.

Pitanje, odnosno jedan ili više prijedloga na glasačkom listiću moraju biti tako napisani da birač koji glasuje može o pitanju odlučiti »ZA« ili »PROTIV«, odnosno na nedvojbena način odlučiti se za jedan od prijedloga.

Kada se na referendumu odlučuje o nekom pitanju birač na glasačkom listiću zaokružuje riječ »ZA« ili »PROTIV«.

Kada se na referendumu odlučuje o jednom između više prijedloga birač na glasačkom listiću zaokružuje redni broj prijedloga za koji glasuje.

Važeći glasački listić

Članak 54.

Važeći glasački listić je onaj iz kojega se na siguran i nedvojbjen način može utvrditi je li birač glasovao „ZA“ ili „PROTIV“ referendumskog pitanja, odnosno za koji je prijedlog glasovao.

Nevažeći glasački listić

Članak 55.

Nevažeći glasački listić je:

- neispunjeni glasački listić
- glasački listić popunjen na način da se ne može sa sigurnošću utvrditi je li se birač izjasnio „ZA“ ili „PROTIV“
- glasački listić na kojem se birač izjasnio za dva ili više prijedloga.

Trajanje glasovanja

Članak 56.

Glasovanje traje neprekidno od sedam do devetnaest sati.

Biračka mjesta zatvaraju se u devetnaest sati, a biračima koji su se u to vrijeme zatekli na biračkom mjestu mora se omogućiti glasovanje.

Po završenom glasovanju birački odbor će najprije prebrojiti neupotrijebljene glasačke listiće i staviti ih u poseban omot koji će zapečatiti.

Nakon toga birački odbor utvrđuje ukupan broj birača koji su glasovali na tom biračkom mjestu prema izvratku iz popisa birača i potvrdama nadležnog tijela.

Nakon utvrđivanja broja birača koji su glasovali, birački odbor pristupa otvaranju glasačke kutije, prebrojavanju glasačkih listića i broja glasova.

Prebrojavanje glasačkih listića

Članak 57.

Ako se prilikom prebrojavanja glasačkih listića utvrdi da je njihov broj manji od

utvrđenog broja birača koji su glasovali, vrijedi rezultat glasovanja po glasačkim listićima.

Ako se prilikom prebrojavanja glasačkih listića utvrdi da je njihov broj veći od utvrđenog broja birača koji su glasovali, birački odbor o tome odmah obavještava nadležno povjerenstvo za provedbu referenduma, uz dostavu izvješća.

Nadležno povjerenstvo utvrdit će ima li rezultat iz stavka 2. ovoga članka utjecaj na ukupni rezultat referenduma.

Ako nadležno povjerenstvo utvrdi da rezultat glasovanja iz stavka 2. ovoga članka ima utjecaj na ukupan rezultat referenduma, odmah raspušta birački odbor i imenuje novi, a glasovanje na tom mjestu poništava.

Ako nadležno povjerenstvo utvrdi da rezultat glasovanja iz stavka 2. ovoga članka nema utjecaj na ukupan rezultat referenduma, neće se uračunati u ukupan rezultat referenduma.

Glasovanje na biračkom mjestu iz stavka 4. ovoga članka se ponavlja sedmog dana od dana prvog glasovanja.

Zapisnik biračkog odbora

Članak 58.

Birački odbor o svom radu sastavlja zapisnik u koji se unosi:

- dan i mjesto održavanja referenduma i predmet referenduma
- osobna imena članova biračkih odbora
- ukupan broj birača prema izvratku iz popisa birača
- broj birača koji su glasovali prema izvratku iz popisa birača
- broj birača koji su glasovali na osnovu potvrde nadležnog tijela
- broj neupotrijebljenih glasačkih listića
- ukupan broj važećih glasačkih listića
- ukupan broj nevažećih glasačkih listića
- broj glasova »ZA« kad se glasovalo o nekom pitanju

- broj glasova »PROTIV« kad se glasovalo o nekom pitanju
- broj glasova za svaki od prijedloga kad se glasovalo između više prijedloga
- druge činjenice važne za glasovanje i rad biračkog odbora.

Svaki član biračkog odbora može dati svoje primjedbe na zapisnik. Zapisnik potpisuju svi članovi odbora.

Dostava zapisnika i glasačkih listića

Članak 59.

Zapisnik biračkog odbora zajedno s upotrijebljenim i neupotrijebljenim glasačkim listićima i ostalim biračkim materijalom birački odbor dostavlja povjerenstvu Grada Zagreba, gradskom odnosno općinskom povjerenstvu za provedbu referenduma najkasnije u roku od 12 sati od zatvaranja biračkog mjesta.

Rok za utvrđivanje rezultata glasovanja

Članak 60.

Povjerenstvo Grada Zagreba, gradsko povjerenstvo i općinsko povjerenstvo za provedbu referenduma po primitku biračkog materijala sa svih biračkih mjesta utvrdit će rezultate glasovanja najkasnije u roku od 24 sata od zatvaranja biračkih mjesta.

Zapisnik povjerenstva

Članak 61.

O svom radu povjerenstvo za provedbu referenduma sastavlja zapisnik u koji se unosi:

- broj birača upisanih u popis birača na svom području
- broj birača koji su glasovali na osnovu potvrde nadležnog tijela
- broj neupotrijebljenih glasačkih listića
- broj važećih glasačkih listića
- broj nevažećih glasačkih listića
- broj glasova »ZA«

- broj glasova »PROTIV«
- broj glasova za svaki od prijedloga
- druge činjenice važne za glasovanje i rad povjerenstva za provedbu referenduma.

Svaki član povjerenstva za provedbu referenduma može staviti primjedbe na rad povjerenstva i postupak utvrđivanja rezultata glasovanja i to unijeti u zapisnik. Zapisnik potpisuju svi članovi povjerenstva.

Dostava zapisnika

Članak 62.

Gradsko i općinsko povjerenstvo dužno je zapisnik o svom radu dostaviti županijskom povjerenstvu za provedbu referenduma, u roku od 12 sati od zatvaranja biračkih mjesta.

Izvješće o utvrđivanju rezultata glasovanja

Članak 63.

Županijsko povjerenstvo, odnosno povjerenstvo Grada Zagreba za provedbu državnog referenduma dužno je utvrditi rezultate glasovanja na državnom referendumu održanom u županiji, odnosno u Gradu Zagrebu te izvješće o utvrđivanju rezultata glasovanja dostaviti Državnom povjerenstvu u roku od 48 sati od zatvaranja biračkih mjesta.

Kod provedbe lokalnog referenduma u županiji, nadležna gradska i općinska povjerenstva dužna su utvrditi rezultate glasovanja na lokalnom referendumu u županiji te izvješće o utvrđivanju rezultata glasovanja dostaviti županijskom povjerenstvu u roku od 48 sati od zatvaranja biračkih mjesta.

Kod provedbe lokalnog referenduma u Gradu Zagrebu, gradu i općini nadležna povjerenstva dužna su utvrditi rezultate glasovanja na lokalnom referendumu u Gradu Zagrebu, gradu i općini i sastaviti izvješće o utvrđivanju rezultata glasovanja u roku od 48 sati od zatvaranja biračkih mjesta.

Izvješće iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka sadrži:

- ukupan broj birača upisanih u popis birača u županiji, Gradu Zagrebu, gradu odnosno općini i ukupan broj birača koji su glasovali na referendumu
- broj neupotrijebljenih glasačkih listića

- ukupan broj nevažećih glasačkih listića
- ukupan broj glasova »ZA«
- ukupan broj glasova »PROTIV«
- ukupan broj glasova za svaki od prijedloga.

Utvrđivanje rezultata glasovanja na referendumu

Članak 64.

Na temelju rezultata glasovanja na svim biračkim mjestima Državno povjerenstvo utvrđuje rezultat glasovanja na državnom referendumu, a nadležna lokalna povjerenstva na lokalnom referendumu.

Rezultat glasovanja na referendumu utvrđuje se na temelju:

- ukupnog broja birača upisanih u popise birača i ukupnog broja birača koji su glasovali na referendumu
- ukupnog broja nevažećih glasačkih listića
- ukupnog broja glasova »ZA«
- ukupnog broja glasova »PROTIV«
- ukupnog broja glasova za svaki od prijedloga.

Objava odluke donesene na referendumu

Članak 65.

Nakon što utvrdi rezultate državnog referenduma Državno povjerenstvo dostavit će izvješće i rezultate glasovanja na referendumu tijelu koje je raspisalo referendum te objaviti odluku donesenu na referendumu u „Narodnim novinama“ i na drugi odgovarajući način.

Kod provedbe lokalnog referenduma, nadležno povjerenstvo dostavit će izvješće i rezultate glasovanja na referendumu predstavničkom tijelu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave koje je raspisalo lokalni referendum te objaviti odluku donesenu na lokalnom referendumu u službenom glasilu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave i na drugi odgovarajući način.

IX. PROMATRANJE REFERENDUMA

Pravo promatranja provedbe referenduma

Članak 66.

Pravo promatrati provedbu državnog referenduma imaju:

- promatrači birača Referendumskog odbora
- promatrači birača Protureferendumskog odbora
- promatrači nevladinih udruga registriranih u Republici Hrvatskoj kao udruga koje djeluju na području neovisnog promatranja izbornih postupaka i/ili promicanja ljudskih i građanskih prava (u daljnjem tekstu: promatrači nevladinih udruga)
- promatrači međunarodnih organizacija koje djeluju u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: strani promatrači)
- promatrači političkih stranaka registriranih u Republici Hrvatskoj.

Pravo promatrati provedbu lokalnog referenduma imaju promatrači iz stavka 1. podstavaka 1., 2., 3. i 5. ovoga članka.

Pravo promatranja provedbe referenduma obuhvaća promatranje cjelokupnog postupka provedbe referenduma, a naročito glasovanja, rad tijela za provedbu referenduma i uvid u cjelokupni referendumski materijal.

Potvrda o svojstvu promatrača

Članak 67.

Birači Referendumskog odbora, odnosno birači Protureferendumskog odbora dužni su promatraču kojega su odredili izdati potvrdu o svojstvu promatrača. Potvrdu u ime birača izdaje Referendumski odnosno Protureferendumski odbor.

Nevladina udruga dužna je promatraču kojega je odredila izdati potvrdu o svojstvu promatrača. Potvrdu izdaje i potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje udruge određena statutom ili drugom odlukom donesenom na temelju statuta odnosno punomoćnik kojega ta osoba ovlasti.

Na prijedlog međunarodne organizacije koja djeluje u Republici Hrvatskoj status stranog promatrača odobrava Državno povjerenstvo.

Politička stranka registrirana u Republici Hrvatskoj dužna je promatraču kojega je odredila izdati potvrdu o svojstvu promatrača. Potvrdu izdaje i potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje političke stranke, određena statutom ili drugom odlukom donesenom na temelju statuta stranke, odnosno punomoćnik kojega ta osoba ovlasti.

Zahtjev za promatranje provedbe referenduma

Članak 68.

Birači Referenduskog odbora, odnosno birači Protureferenduskog odbora mogu podnijeti zahtjev za promatranje provedbe referenduma od dana stupanja na snagu odluke o raspisivanju referenduma. Uz zahtjev za promatranje provedbe referenduma podnosi se i potvrda Referenduskog, odnosno Protureferenduskog odbora.

Nevladine udruge i strani promatrači mogu podnijeti zahtjev za promatranje provedbe referenduma od dana stupanja na snagu odluke o raspisivanju referenduma. Uz zahtjev za promatranje provedbe referenduma nevladina udruga će dostaviti presliku rješenja o upisu u registar udruga, a strani promatrač odobrenje Državnog povjerenstva.

Zahtjevi za promatranje provedbe referenduma i popis promatrača dostavljaju se nadležnom povjerenstvu za provedbu referenduma na čijem se području namjerava promatrati provedbu referenduma, najkasnije deset dana prije dana održavanja referenduma.

Političke stranke registrirane u Republici Hrvatskoj mogu podnijeti zahtjev za promatranje provedbe referenduma od dana stupanja na snagu odluke o raspisivanju referenduma. Uz zahtjev za promatranje provedbe referenduma podnosi se i potvrda političke stranke o svojstvu promatrača.

Službena iskaznica

Članak 69.

Službenu iskaznicu promatraču izdaje i uručuje nadležno povjerenstvo za provedbu referenduma na čijem se području provedba referenduma promatra, a za stranog promatrača iskaznicu izdaje i uručuje Državno povjerenstvo. Promatrač je dužan nositi vidljivo istaknutu službenu iskaznicu za cijelo vrijeme promatranja postupka provedbe referenduma i rada tijela za provedbe referenduma.

Ako nadležno povjerenstvo za provedbu referenduma promatraču nije izdalo iskaznicu, promatrač će se identificirati rješenjem nadležnoga povjerenstva kojim je promatraču odobreno promatranje provedbe referenduma, a strani promatrač odobrenjem Državnog povjerenstva.

Sudjelovanje promatrača u radu biračkog odbora

Članak 70.

Promatrač koji promatra rad biračkog odbora ima pravo biti nazočan radu biračkog odbora od pripremanja biračkog mjesta prije njegova otvaranja, za vrijeme glasovanja, prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja.

Promatraču je dopušteno stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkog odbora u zapisnik o radu biračkog odbora ili ih u pisanom obliku priložiti tom zapisniku.

Birački odbor dužan je primiti pisanu primjedbu promatrača i priložiti je zapisniku o radu biračkog odbora i o tome izdati potvrdu.

Promatrač smije dolaziti i odlaziti s biračkog mjesta, ne remeteći postupak glasovanja i rad biračkog odbora

Promatrač ne smije odgovarati na upite birača, a u slučaju da mu se birač obrati, dužan je uputiti ga predsjedniku ili članu biračkog odbora.

Sudjelovanje promatrača u radu nadležnog povjerenstva

Članak 71.

Promatrač ima pravo biti nazočan radu nadležnog povjerenstva za provedbu referenduma za vrijeme održavanja sjednica te upozoravati na uočene nepravilnosti.

Promatračima je dopušteno stavljati obrazložene primjedbe na rad tijela za provedbu referenduma i dužni su ih u pisanom obliku priložiti zapisniku o radu tog tijela.

Promatrač ima pravo zahtijevati presliku ili prijepis zapisnika o radu tijela čiji je rad promatrao te ima pravo biti nazočan primopredaji izbornog materijala.

Dužnosti tijela za provedbu referenduma

Članak 72.

Tijelo za provedbu referenduma čiji se rad promatra ne smije isključiti promatranje, ali smije ograničiti broj promatrača, ako nedostatak prostora ili drugi opravdani razlozi ne dopuštaju istovremeno promatranje svim promatračima. Biračima Referendumskog odbora, odnosno biračima Protoreferendumskog odbora, nevladinim udrugama, međunarodnim organizacijama i političkim strankama registriranim u Republici Hrvatskoj mora se omogućiti da imaju najmanje po jednog promatrača na biračkom mjestu ili pri tijelu za provedbu referenduma.

Tijela za provedbu referenduma dužna su promatračima omogućiti promatranje i praćenje svoga rada.

Promatrač ima pravo promatranja cjelokupnog postupka provedbe referenduma i pravo uvida u cjelokupni referendumski materijal sve do proglašenja službenih rezultata referenduma.

Ometanje rada i opomena

Članak 73.

Promatrač ne smije ometati rad tijela za provedbu referenduma.

Predsjednik tijela za provedbu referenduma usmeno će opomenuti promatrača koji ometa rad tijela. Ako promatrač unatoč opomeni nastavi s ometanjem, predsjednik tijela ovlašten je naložiti njegovo udaljavanje.

Promatrač ne smije tonski ili video snimati rad tijela za provedbu referenduma. Također, ne smije nositi bilo kakve oznake ni promidžbene materijale te na bilo koji drugi način utjecati na birače.

X. TROŠKOVI ZA PROVEDBU REFERENDUMA

Troškovi državnog referenduma

Članak 74.

Sredstva za podmirenje troškova za provedbu državnog referenduma osiguravaju se u državnom proračunu i njima raspolaže Državno povjerenstvo.

Državno povjerenstvo određuje način korištenja sredstava, provodi nadzor nad troškom korištenja sredstava te dodjeljuje sredstva povjerenstvima za provedbu državnog referenduma.

Vlada određuje visinu naknade za predsjednike, zamjenike predsjednika i članove izbornih povjerenstva i biračkih odbora.

Troškovi lokalnog referenduma

Članak 75.

Sredstva za provedbu lokalnog referenduma osiguravaju se u proračunu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u kojoj se lokalni referendum provodi.

Visinu naknade za predsjednike, zamjenike predsjednika i članove izbornih povjerenstva i biračkih odbora za provedbu lokalnog referenduma određuju župan, gradonačelnik Grada Zagreba, gradonačelnik, odnosno općinski načelnik.

XI. ZAŠTITA USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI REFERENDUMA

Nadzor ustavnosti i zakonitosti

Članak 76.

Ustavnost i zakonitost referenduma nadziru Državno povjerenstvo i Ustavni sud Republike Hrvatske.

Prigovor

Članak 77.

Zbog nepravilnosti pri provedbi državnog ili lokalnog referenduma na biračkom mjestu, birač ima pravo podnijeti prigovor Državnom povjerenstvu u roku od 48 sati od završetka glasovanja.

Očitovanje

Članak 78.

Državno povjerenstvo će po primitku prigovora zatražiti od nadležnog tijela očitovanje na navode u prigovoru i birački materijal koji se odnosi na prigovor.

Rješenje o prigovoru

Članak 79.

Državno povjerenstvo dužno je donijeti rješenje o prigovoru u roku od 48 sati od vremena kada mu je dostavljeno očitovanje i birački materijal na koji se prigovor odnosi.

Raspuštanje povjerenstva kod provedbe državnog referenduma

Članak 80.

Ako Državno povjerenstvo rješavajući o prigovoru utvrdi da je bilo nepravilnosti pri provedbi državnog referenduma koje su bitno utjecale ili su mogle utjecati na rezultat referenduma, može raspustiti županijsko povjerenstvo, povjerenstvo Grada Zagreba, gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo za provedbu državnog referenduma ili naložiti tim

povjerenstvima raspuštanje biračkih odbora na tom biračkom mjestu i imenovanje novih.

Ako Državno povjerenstvo raspusti županijsko povjerenstvo, odnosno povjerenstvo Grada Zagreba za provedbu državnog referenduma, imenovat će novo povjerenstvo, a ako raspusti gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo za provedbu državnog referenduma, zatražit će od županijskog povjerenstva za provedbu državnog referenduma imenovanje novog gradskog, odnosno općinskog povjerenstva, odnosno naložiti raspuštanje biračkog odbora i imenovanje novog.

Raspuštanje povjerenstva kod provedbe lokalnog referenduma

Članak 81.

Ako Državno povjerenstvo rješavajući o prigovoru, utvrdi da je bilo nepravilnosti pri provedbi lokalnog referenduma koje su bitno utjecale ili su mogle utjecati na rezultat referenduma, može raspustiti županijsko povjerenstvo, povjerenstvo Grada Zagreba, gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo za provedbu lokalnog referenduma ili naložiti povjerenstvu Grada Zagreba, gradskom, odnosno općinskom povjerenstvu za provedbu lokalnog referenduma raspuštanje biračkog odbora na tom biračkom mjestu.

Ako Državno povjerenstvo u nadzoru nad lokalnim referendumom u županiji raspusti županijsko povjerenstvo za provedbu lokalnog referenduma, zatražit će od županijske skupštine imenovanje novog povjerenstva, a ako raspusti gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo za provedbu lokalnog referenduma, zatražit će od županijskog povjerenstva imenovanje novog gradskog, odnosno općinskog povjerenstva.

Ako Državno povjerenstvo u nadzoru nad lokalnim referendumom u Gradu Zagrebu, gradu, odnosno općini raspusti povjerenstvo Grada Zagreba, gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo za provedbu lokalnog referenduma u Gradu Zagrebu, gradu, odnosno općini, zatražit će od predstavničkog tijela imenovanje novog povjerenstva.

Ako Državno povjerenstvo raspusti birački odbor, zatražit će od povjerenstva Grada Zagreba, gradskog, odnosno općinskog povjerenstva za provedbu lokalnog referenduma u Gradu Zagrebu, gradu, odnosno općini imenovanje novog biračkog odbora.

Ponavljanje glasovanja

Članak 82.

Ako je raspušten birački odbor ili su povrede u radu povjerenstva takve da se ne mogu utvrditi rezultati referenduma na pojedinom biračkom mjestu, u pojedinoj županiji, Gradu Zagrebu, gradu ili općini, Državno povjerenstvo naložit će ponavljanje glasovanja na području za koje je utvrđeno biračko mjesto, u županiji, Gradu Zagrebu, gradu ili općini.

Žalba

Članak 83.

Protiv rješenja iz članka 79. ovoga Zakona podnositelj prigovora ima pravo žalbe Ustavnom sudu Republike Hrvatske, u roku od 48 sati od dostave pobijanog rješenja putem Državnog povjerenstva.

Ustavni sud Republike Hrvatske dužan je donijeti odluku o žalbi u roku od 48 sati od dana dostave žalbe.

XII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Primjena propisa na započete postupke

Članak 84.

Na postupke započete prije stupanja na snagu ovoga Zakona primjenjuju se odredbe Zakona o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj 33/96., 92/01., 44/06., 58/06. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 69/07. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 38/09.).

Donošenje pravilnika

Članak 85.

Pravilnike iz članka 15. stavka 4. i članka 21. stavka 4. ovoga Zakona čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležan za poslove opće uprave donijet će u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Postupanje s prikupljenim potpisima birača

Članak 86.

Potpisi birača koji su prikupljeni u postupcima za raspisivanje referenduma, a koji su dovršeni do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, uništiti će se u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Potpisi birača koji su prikupljeni u postupcima za raspisivanje referenduma, a koji su u tijeku na dan stupanja na snagu ovoga Zakona, uništiti će se u roku od 6 mjeseci od dana dovršetka tih postupaka, odgovarajućom primjenom članka 21. ovoga Zakona.

Prestanak važenja zakona

Članak 87.

Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“, broj 33/96., 92/01., 44/06., 58/06. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 69/07. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 38/09.).

Stupanje na snagu zakona

Članak 88.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u „Narodnim novinama“.

OBRAZLOŽENJE

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI I OSNOVNA PITANJA KOJA SE NJIME UREĐUJU

U Republici Hrvatskoj referendum je, kao oblik izravne demokracije, odnosno izravnog sudjelovanja građana u donošenju odluka, uređen Zakonom o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj 33/96., 92/01., 44/06., 58/06. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 69/07. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 38/09. – u daljnjem tekstu: važeći Zakon).

Važnost referendumske odlučivanja u demokratskom društvu niti je potrebno posebno objašnjavati niti se smije dovoditi u pitanje - referendum kao oblik vršenja državne vlasti izravno od strane građana i građanki predstavlja dobrodošao korektiv demokratskog postupanja zakonodavne i izvršne vlasti. Štoviše, važnost toga instituta ogleda se i u činjenici povećanog i izravnog utjecaja građana u procesima političkog odlučivanja te se na taj način pozitivno utječe na razvoj demokratske političke kulture. Ta važna uloga referenduma zahtijeva detaljnije uređivanje pravila njegovog provođenja kako bi se, s jedne strane osiguralo izjašnjavanje stvarne slobodne volje birača, a s druge strane spriječile situacije u kojima bi se putem mehanizma izravne demokracije odlučivalo o pitanjima koja bi za posljedicu mogla ugroziti osnovne temelje suvremene demokracije. Međutim, referendum se, kao oblik vršenja vlasti u građanskoj državi, ne smije koristiti u svrhu umanjivanja i ograničavanja temeljnih ustavnih vrednota i ljudskih prava koje čine samu srž ideje modernog demokratskog sustava. U izradi ovoga Prijedloga nastojala su se pomiriti ta dva važna zahtjeva i što jasnije i sustavnije propisati norme koje bi osigurale njihovo ostvarivanje.

Zadnje izmjene i dopune važećeg Zakona Hrvatski sabor donio je 20. ožujka 2009., a odnosile su se isključivo na usklađivanje sa zakonom koji uređuje Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske, zakonom koji uređuje lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu te zakonom koji je uređivao izbor općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba.

Ustavni sud Republike Hrvatske upozorio je kako zakonodavno uređenje vezano za referendum ne pruža zadovoljavajuću pravnu sigurnost adresatima. Tako je u Odluci od 20. listopada 2010., broj: U-VIIR-4696/2010. („Narodne novine“ broj 119/10.), naveo da zakonodavna struktura referenduma „...ne predviđa unaprijed propisana pravna pravila koja su opća, predvidljiva i za njihove adresate izvjesna u pogledu nastupajućih pravnih posljedica...“ te da je potrebno „...postići pravnu koherentnost referendumske prava u domaćem pravnom poretku.“

Promjena Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 76/10. – u daljnjem tekstu: Promjena Ustava), koju je Hrvatski sabor donio na sjednici održanoj 16. lipnja 2010., svojim odredbama značajno je promijenila materiju vezanu za pitanje referenduma. Tada je to

bilo nužno učiniti s obzirom na pristupanje i modalitete funkcioniranja Republike Hrvatske u Europskoj uniji. Izmijenjene i dopunjene su odredbe koje se odnose na sudjelovanje građana u postupku odlučivanja na državnom referendumu, načinu donošenja odluke na državnom referendumu, odnosno na referendumu za udruživanje i razdruživanje te ostvarivanju prava na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu u Republici Hrvatskoj od strane građana Europske unije. Slijedom navedenog, ovim Prijedlogom bilo je potrebno urediti navedeno područje.

U odredbi članka 30. Promjene Ustava, dana je ovlast Hrvatskom saboru da donese Ustavni zakon za provedbu Ustava Republike Hrvatske i to u roku od 6 mjeseci od proglašenja Promjene Ustava. U odredbi članka 7. Ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 121/10. – u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), predviđen je rok od 6 mjeseci od dana proglašenja da se, između ostalog, odredbe zakona koji uređuje pitanje referenduma, a koje su važne za primjenu odredbi Ustava Republike Hrvatske, usklade s odredbama Promjene Ustava.

Na žalost, Hrvatski sabor do sada nije poduzeo odgovarajuće zakonodavne inicijative za izvršenje odredbe članka 7. Ustavnog zakona te nije postupio u skladu s preporukama iz gore spomenute Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske. Posljedica takvog propuštanja je nedorečenost i manjkavost zakonodavnog okvira referenduma u Republici Hrvatskoj u vidu nejasnih odredbi ili pak odsustva odredbi kojim bi se uredila neka bitna pitanja poput reguliranja (a posljedično i financiranja) kampanje za referendum, promatranja referenduma, sastava tijela koja ga provode i slično.

Osnovna pitanja koja se trebaju urediti ovim Prijedlogom zakona odnose se na utvrđivanje postupka raspisivanja i provedbe referenduma. U izradi Prijedloga zakona preuzet je dio odredbi iz važećeg Zakona, kao i iz prijedloga Zakona o referendumu kojeg je Hrvatski sabor u prvom čitanju raspravio u svibnju 2011. godine. Pojedine odredbe usklađene su, osim s naprijed spomenutim odredbama Ustava Republike Hrvatske i s odredbama drugih važećih zakona te su utvrđene i nove zakonske odredbe. Također, prihvaćen je i niz sugestija dostavljenih tijekom Javne rasprave o Nacrtu prijedloga zakona koja je trajala od 2. listopada 2014. do 2. studenoga 2014.

Odredbom ovoga Prijedloga posebno je određeno da se na referendumu ne mogu donositi odluke koje bi ugrozile vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske propisane Ustavom Republike Hrvatske, odluke koje bi bile protivne pravu Europske unije, odnosno za lokalni referendum, odluke koje bi bile suprotne Ustavu Republike Hrvatske, pravnim aktima Europske unije i zakonu. Propisujući ovu odredbu, predlagatelj se prije svega vodio odredbom članka 5. Ustava Republike Hrvatske, ali je uvažio i preporuke iz Priopćenja Ustavnog suda Republike Hrvatske od 14. studenoga 2013., broj: SuS – 1/2013. („Narodne novine“ broj 138/13.), u kojem je navedeno kako referendumsko pitanje ne smije u svom tekstu sadržavati formalnu ili materijalnu protuustavnost „...*ili tako tešku proceduralnu pogrešku koje prijete narušavanjem strukturalnih obilježja hrvatske ustavne države, to jest njezina ustavnog identiteta, uključujući najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske...*“. Nadalje,

predlagatelj je imao u vidu i načelo nadređenosti pravnih akata Europske unije, primjena kojega proizlazi iz odredbe članka 145. Ustava Republike Hrvatske. Ulaskom u punopravno članstvo Europske unije, Republiku Hrvatsku u potpunosti obvezuje cjelokupna pravna stečevina Europske unije jer se primarno i sekundarno pravo Europske unije primjenjuje u nacionalnom pravnom sustavu svake države članice. U tom smislu države članice u nacionalnim pravnim sustavima ne smiju sadržavati posebnosti koje bi bile suprotne pravnom sustavu Europske unije pa tako niti donositi odluke na referendumu koje bi bile suprotne načelu nadređenosti pravnih akata Europske unije. Nadređenost europskog prava proizlazi iz Izjave¹ priložene završnom aktu međuvladine konferencije na kojoj je usvojen Ugovor iz Lisabona. Konačno, obveza da lokalni referendumi budu u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, pravnom stečevinom Europske unije i zakonima, osim gore navedenog, proizlazi i iz odredbi Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01., 60/01., 129/05., 109/07., 125/08., 36/09., 36/09., 150/11., 144/12. i 19/13.), koje određuju da će se na odluke donesene na referendumu primjenjivati odredbe tog Zakona koje se odnose na nadzor ustavnosti i zakonitosti općih akata. Predlagatelj napominje da se ovakvim propisivanjem navedene norme, ne dovodi u pitanje referendum kao Ustavom Republike Hrvatske reguliran pravni institut. Kao što je napomenuto, odlučivanje na referendumu predstavlja korektiv postupanja zakonodavne i izvršne vlasti. Međutim, kako referendumsko odlučivanje, između ostalog, može za posljedicu imati promjenu pravnih propisa u Republici Hrvatskoj, a time i umanjivanje i ograničavanje temeljnih vrednota ustavnog poretka i primjenu europskog prava, predlagatelj je smatrao potrebnim predmetnu normu urediti na opisani način.

Ovim Prijedlogom uređuje se pravo sudjelovanja u postupku odlučivanja na državnom referendumu. Odredbom važećeg Zakona bilo je utvrđeno da pravo sudjelovati na državnom referendumu imaju hrvatski državljani koji imaju prebivalište i prebivaju u Republici Hrvatskoj najmanje godinu dana bez prekida do dana održavanja referenduma. Ustavni sud Republike Hrvatske pokrenuo je postupak za ocjenu suglasnosti navedene odredbe s Ustavom Republike Hrvatske. Ocjenjujući sadržaj promatrane norme neustavnim, ukida ju Odlukom broj: U-I-2051/2007, od 5. lipnja 2007. godine („Narodne novine“ broj 69/07.), u dijelu koji glasi: „*koji imaju prebivalište i prebivaju u Republici Hrvatskoj, najmanje godinu dana bez prekida do dana održavanja referenduma. S obzirom na navedeno, a u skladu s odredbom članka 45. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske u zakonu je bilo potrebno odrediti da svi hrvatski državljani s navršениh 18 godina koji imaju opće i jednako biračko pravo, bez obzira na njihovo prebivalište u Republici Hrvatskoj ili kojoj drugoj stranoj državi, imaju pravo sudjelovati u postupku odlučivanja na državnom referendumu. Hrvatski državljani bez*

¹ 17. Izjava o nadređenosti: „*Konferencija podsjeća da su u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda Europske unije, Ugovori i pravo koje je Unija donijela na temelju Ugovora nadređeni pravu država članica, pod uvjetima utvrđenima spomenutom sudskom praksom. Konferencija je također odlučila da kao Prilog Završnom aktu priloži Mišljenje Pravne službe Vijeća o nadređenosti prava EZ-a kako je određeno u dokumentu 11197/07 (JUR 260): „Mišljenje Pravne službe Vijeća od 22. lipnja 2007. Iz sudske prakse Suda proizlazi da je nadređenost prava EZ-a temeljno načelo prava Zajednice. U skladu s mišljenjem Suda to je načelo svojstveno posebnom karakteru Europske zajednice. U vrijeme donošenja prve presude te uspostavljene sudske prakse (Costa/ENEL, 15. srpnja 1964., predmet 6/641) u ugovoru se nije spominjala nadređenost. Takav je slučaj i danas. Činjenica da načelo nadređenosti neće biti uključeno u budući ugovor ni na koji način ne mijenja postojanje načela i postojeće sudske prakse Suda.““.*

prebivališta u Republici Hrvatskoj svoje pravo sudjelovanja u postupku odlučivanja na državnom referendumu ostvaruju na biračkim mjestima u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava u stranoj državi u kojoj prebivaju.

Promjena Ustava utvrdila je pravni temelj za ugrađivanje prava građana Europske unije na sudjelovanje u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi u domaće zakonodavstvo, sukladno propisima Europske unije. Domaćim pozitivnim propisima uređeno je područje ostvarivanja prava na glasovanje i kandidiranje na lokalnim izborima državljana drugih država članica Europske unije: Zakonom o lokalnim izborima („Narodne novine“ broj 144/12.) i Zakonom o pravu državljana drugih država članica Europske unije u izborima za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj 92/10.). Kako je ujednačenost pravih normi koje imaju isto područje primjene važna značajka uređenog pravnog sustava jedne države, takvo normativno rješenje bilo je potrebno predvidjeti i posebnom odredbom članka 5. ovoga Prijedloga te omogućiti i građanima drugih država članica Europske unije sudjelovanje na lokalnom referendumu, pod uvjetima propisanim zakonom.

U pogledu pitanja koje se odnosi na način donošenja odluke na referendumu, odnosno broj glasova birača koji su izašli na referendum kako bi odluka bila valjana, postojala je u hrvatskom zakonodavstvu pravna neujednačenost. S obzirom da je Ustavom Republike Hrvatske utvrđen jedinstveni kriterij da se na referendumu odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu, odredbe ovoga Prijedloga o odlučivanju, usklađene su s tim ustavnim odredbama. Predlagatelj smatra potrebnim napomenuti da je tijekom trajanja Javne rasprave o Nacrtu prijedloga zakona o referendumu podnesen značajan broj primjedaba vezanih za broj potpisa birača koji je potreban za raspisivanje referenduma. Međutim, u pogledu navedenog pitanja ovaj Prijedlog zakona u potpunosti je usklađen s odredbama Ustava Republike Hrvatske i ne smije odstupati od njih. Naime, Ustavom Republike Hrvatske određen je „okvir“ unutar kojega je predlagatelj ovlašten propisivati i uređivati tekst odredaba koje se odnose na provedbu referenduma. Zbog toga predlagatelj ne smije drugačije urediti odredbe koje se odnose na broj potrebnih potpisa jer bi takvim zadiranjem značajno narušio ustavnost predmetnog Zakona.

Budući da je Promjena Ustava u naš pravni sustav ugradila i institut savjetodavnog referenduma, predlaže se uređivanje savjetodavnog referenduma koji može biti raspisan na državnoj ili lokalnoj razini. Tako je određeno da Hrvatski sabor i predstavničko tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu raspisati savjetodavni referendum o pitanjima iz svog djelokruga, a zadržana je odredba po kojoj bi se Vlada Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada) tim institutom mogla koristiti prilikom formiranja, spajanja ili razgraničenja općina, gradova i županija.

Postupak izjašnjavanja birača o potrebi raspisivanja državnog i lokalnog referenduma detaljnije je razrađen. Tako je određeno da se o potrebi da se zatraži raspisivanje lokalnog referenduma na prijedlog birača treba izjasniti, u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj živi do 10.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – 20% birača,

u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj živi više od 10.000 do 30.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – zbroj od 2.000 birača i 16,7% od onog broja birača koji prelazi 10.000 birača, u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj živi više od 30.000 do 100.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – zbroj od 5.340 birača i 13,3% od onog broja birača koji prelazi 30.000 birača te u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj živi više od 100.000 birača upisanih u registar birača te jedinice – zbroj od 14.650 birača i 10% birača od onog broja birača koji prelazi 100.000 birača. Sukladno primjedbi koja je pristigla tijekom javne rasprave propisano je da središnje tijelo držane uprave nadležno za opću upravu odmah nakon donošenja Odluke o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma koju donosi Organizacijski odbor, objavljuje koliko je potpisa potrebno prikupiti u pojedinoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave za koju se lokalni referendum raspisuje.

Također, ovim Prijedlogom propisuju se mjesta za izjašnjavanje birača o potrebi raspisivanja referenduma. Određeno je da će se potpisi za državni i lokalni referendum prikupljati elektronskim putem, putem sustava e-Građani. Također, određeno je i da se izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma može održavati i na svakom za to prikladnom mjestu u skladu s odlukom predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave (grada ili općine) na području na kojem se prikupljaju potpisi. Organizacijski odbor, odnosno Organizator je dužan prijaviti mjesta na kojima će se održavati izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma policijskoj upravi na čijem se području izjašnjavanje održava, pet dana prije početka izjašnjavanja. Mjesta na kojima će se održavati izjašnjavanje birača moraju biti označena i uočljiva s tim da njihovo označavanje ne smije sadržavati državna obilježja. Svako takvo mjesto mora imati popis s uvezanim listovima koji će sadržavati jasno formulirano pitanje o kojem se traži raspisivanje referenduma i jasno odijeljene vodoravne redove označene rednim brojevima. Također je određeno da se izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma ne može održavati u obrazovnim, kulturnim, sportskim, vjerskim i zdravstvenim institucijama, državnim tijelima, tijelima javne uprave i lokalne i područne (regionalne) samouprave. Nadalje, propisano je da je potpise birača prikupljene na propisani način Organizacijski odbor dužan predati prvog sljedećeg radnog dana nadležnom uredu državne uprave te gradskom uredu Grada Zagreba, prema mjestu prikupljanja potpisa, a potpise birača Organizator je dužan predati prvog sljedećeg radnog dana nadležnom tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, prema mjestu prikupljanja potpisa.

Predlagatelj smatra da će se ovakvim načinom prikupljanja potpisa olakšati i ubrzati postupak, kako tijelima nadležnim za raspisivanje referenduma tako i građanima s obzirom na dosadašnja različita pravila vezana uz postupak prikupljanja i kontrole potpisa u postupku građanske inicijative za referendum na državnoj i lokalnoj razini. U cilju olakšavanja izjašnjavanja birača o potrebi raspisivanja referenduma, predviđeno je da se ono organizira putem sustava e-Građani. Smisao propisivanja ovakve norme je maksimalno pojednostaviti i osigurati najjednostavniji načina izjašnjavanja birača (laka dostupnost s bilo kojeg mjesta i u bilo kojem vremenu). Kako bi se osigurala primjena tog sustava i osigurala sigurnost za identifikaciju i autentifikaciju korištenja e-usluga, nedavno donesenim Zakonom o državnoj

informativskoj infrastrukturi („Narodne novine“ broj 92/14.), osnovan je Nacionalni identifikacijski i autentifikacijski sustav kao obvezujući za sve institucije. Na taj način rasterećuju se organizatori referenduma pokrenutog na temelju građanske inicijative, sam postupak prikupljanja potpisa se ubrzava i olakšava te se jamči da će davanje podrške birača određenoj inicijativi biti plod njegove autonomne odluke, a ne pritiska okoline u situacijama kada se podrška inicijativi davala isključivo na javnim mjestima (često i na onima koja nisu bila predviđena važećim Zakonom). Također, ovakvim će načinom prikupljanja podrške referenduma svi inicijatori građanskih inicijativa biti stavljani u jednak položaj te će mogućnost za uspjeh građanske inicijative više ovisiti o argumentima u prilog inicijativi nego o snazi i financijskoj moći organizatora.

Sukladno utvrđenoj obvezi da za lokalni referendum nisu dopuštene teme niti odluke koje bi bile suprotne Ustavu Republike Hrvatske, pravnim aktima Europske unije i zakonu, jasno je predviđeno da središnje tijelo državne uprave nadležno za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu utvrđuje da li je referendumsko pitanje dopušteno. Protiv takve odluke središnjeg državnog tijela žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske koji će odluku donijeti u roku od 30 dana od dana pokretanja upravnog spora.

Predviđeno je da središnje tijelo državne uprave nadležno za opću upravu u roku od 45 dana od dana isteka roka za prikupljanje potpisa birača, dostavi tijelu nadležnom za raspisivanje referenduma, izvješće o provedenom prikupljanju potpisa i Odluku o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma. Uređuje se sadržaj navedenog izvješća te se određuje da ono sadrži podatke o tijeku prikupljanja potpisa, načinu i mjestima prikupljanja potpisa te broju valjanih potpisa birača koji su podržali raspisivanje referenduma. To stoga što na temelju tog Izvješća Hrvatski sabor može zatražiti od Ustavnog suda Republike Hrvatske, sukladno Ustavnom zakonu o Ustavnom sudu Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 99/99., 29/02. i 49/02.), da utvrdi je li sadržaj referenduskog pitanja u skladu s odredbama Ustava Republike Hrvatske, odnosno, na temelju tog Izvješća će se donijeti odluka o raspisivanju referenduma u roku od 90 dana od primitka Izvješća od strane Hrvatskoga sabora. Također se propisuje postupanje Hrvatskoga sabora po zaprimanju zahtjeva za raspisivanje državnog referenduma, odnosno predstavničkog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za raspisivanje lokalnog referenduma, kao i rok za raspisivanje referenduma.

Temeljem uočenih nedostataka u provedbi važećeg Zakona, jedno od značajnih pitanja koje zahtjeva cjelovitije uređenje je referendumska aktivnost i referendumska promidžba. Naime, u zakonodavnom okviru referenduma u Republici Hrvatskoj ne postoji sustavan način kontrole radnji koje se poduzimaju u svrhu poticanja ili odgovaranja birača od davanja potpore inicijativi za raspisivanje referenduma odnosno onih koje se poduzimaju u svrhu javnog predstavljanja i obrazlaganja sadržaja referenduskog pitanja i održavanja referenduma, a koje poduzimaju predstavnici Referenduskog odbora te predstavnici građana koji se protive raspisivanju referenduma te ih je potrebno urediti na predloženi način. Posebno

je uređena odredba koja se odnosi na nakladnike medija koji su sudionicima referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe dužni osigurati pod jednakim uvjetima predstavljanje u medijima. S obzirom na navedeno, određeno je sljedeće: „*Nakladnici svih medija dužni su u praćenju i predstavljanju referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe sudionika referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe, jamčiti novinarsku neovisnost, profesionalnost i stručnost, dosljedno poštivanje novinarskoga kodeksa te posebno temeljnog načela slobode izražavanja koje je propisano odredbama Ustava Republike Hrvatske, Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i Povelje Europske unije o temeljnim pravima vodeći se pri tome interesima javnosti*“.

Kako odredbe važećeg Zakona, koje omogućuju promjenu odluke donesene na referendumu nakon proteka godine dana od dana održavanja referenduma, ne bi djelovale obeshrabrujuće na motivaciju birača za takav oblik političkog angažmana te kako bi se omogućilo promatranje njenih učinaka u praksi, ovim Prijedlogom određuje se vremenski period od dvije godine od dana održavanja referenduma, unutar kojega se odluka donesena na referendumu pokrenutom od strane građana ne bi mogla promijeniti. Isti takav rok propisuju se i u situaciji kada bi netko tražio ponovno raspisivanje referenduma o temi koju su građani prethodno odbili na referendumskom izjašnjanju. Napominje se da se ova odredba ipak neće moći primjenjivati u onim situacijama kada bi, zbog potrebe usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravom Europske unije, bilo potrebno izmijeniti propis zbog takvog usklađivanja.

Ovim Prijedlogom zakona regulira se i poseban način izjašnjanja birača i to onih koji nisu u mogućnosti pristupiti biračkom mjestu te birača s tjelesnom manom.

Potrebno je istaknuti da su transparentnost i otvorenost postupka provedbe referenduma u skladu sa zakonskom regulativom, preduvjet jačanja demokratskog društva te je stoga ovim Prijedlogom uređena posebna glava koja se odnosi na promatranje provedbe referenduma. Predlagatelj smatra da će se uređivanjem ove problematike doprinijeti većoj kontroli i transparentnosti cijelog postupka provedbe referenduma, a naročito glasovanja, rada tijela za provedbu referenduma te uvida u cjelokupni referendumski materijal.

II. OBJAŠNJENJE POJEDINIH ODREDBI

Uz članak 1.

Ovim člankom utvrđuje se predmet uređenja Zakona.

Uz članak 2.

Ovim člankom određena je definicija referenduma, zatim se određuje da državni i lokalni referendum mogu biti obvezujući i savjetodavni.

Uz članak 3.

U skladu s odredbama članka 5. i članka 145. Ustava Republike Hrvatske te odredbama zakona kojim je uređen rad lokalne i područne (regionalne) samouprave, ovom je odredbom na jednom mjestu ukazano o čemu se na referendumu može, odnosno ne može odlučivati.

Uz članak 4.

Ovim člankom propisano je pravo odlučivanja na referendumu. Pravo odlučivanja na referendumu imaju svi hrvatski državljani s navršenih 18 godina koji imaju opće i jednako biračko pravo. Glede lokalnog referenduma dodatno je još utvrđeno da na lokalnom referendumu imaju pravo odlučivati birači koji imaju prebivalište na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave za koju je raspisan referendum.

Uz članak 5.

Ovim člankom propisano je pravo odlučivanja državljana druge države članice Europske unije koji mogu neposredno sudjelovati u obavljanju lokalnih poslova, putem lokalnog referenduma i to na način propisan odredbama zakona kojim se uređuje ostvarivanje prava državljana drugih država članica Europske unije u izborima za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Uz članak 6.

Ovim člankom određeno je kako nitko ne može biti pozvan na odgovornost zbog odlučivanja na referendumu ili zbog toga što na njemu nije sudjelovao.

Uz članak 7.

Ovim člankom uređeno je raspisivanje državnog referenduma te je određeno da državni referendum mogu raspisati Hrvatski sabor i Predsjednik Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Predsjednik Republike). Hrvatski sabor može raspisati državni referendum o prijedlogu za promjenu Ustava Republike Hrvatske, o prijedlogu zakona ili o drugom pitanju iz svog djelokruga te može raspisati i savjetodavni referendum o pitanjima iz svog djelokruga. Predsjednik Republike može na prijedlog Vlade i uz supotpis predsjednika Vlade raspisati državni referendum o prijedlogu promjene Ustava Republike Hrvatske ili o drugom pitanju za koje drži da je važno za neovisnost, jedinstvenost i opstojnost Republike Hrvatske. Održavanje referenduma koji mogu raspisati Hrvatski sabor (uz iznimku savjetodavnog referenduma) i Predsjednik Republike kako je to prethodno objašnjeno, može zatražiti i deset posto od ukupnog broja birača u Republici Hrvatskoj. Posebno je određeno da se radi

donošenja odluke o udruživanju Republike Hrvatske u savez s drugim državama i odluke o razdruživanju Republike Hrvatske iz takvih saveza mora raspisati državni referendum. Također, određeno je da je ukupan broj birača iz stavka 4. ovoga članka, ukupan broj punoljetnih hrvatskih državljana s prebivalištem u Republici Hrvatskoj upisan u evidenciju birača, kao dio registra birača, na dan koji je određen za prvi dan prikupljanja potpisa za raspisivanje referenduma prema stanju na taj dan u 00:00 sati.

Uz članak 8.

Ovim člankom uređeno je raspisivanje lokalnog referenduma te je propisano da lokalni referendum raspisuje predstavničko tijelo jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave za područje jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave. Lokalni referendum predstavničko tijelo može raspisati radi odlučivanja o prijedlogu o promjeni statuta, o prijedlogu općeg akta ili drugog pitanja iz djelokruga predstavničkog tijela, kao i o drugim pitanjima određenim zakonom i statutom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Također, predstavničko tijelo može raspisati savjetodavni referendum o pitanjima iz svog djelokruga. Posebno je određeno kako Vlada može raspisati savjetodavni referendum za područje jedne ili više jedinica lokalne samouprave odnosno jedinica područne (regionalne) samouprave radi prethodnog pribavljanja mišljenja stanovnika tog područja o područnom ustrojstvu jedinica lokalne samouprave odnosno jedinica područne (regionalne) samouprave.

Uz članak 9.

Ovim člankom propisana je nadležnost za raspisivanje lokalnog referenduma ovisno o tome za koje područje se referendum raspisuje. Naime, lokalni referendum u županiji raspisuje županijska skupština, u gradu gradsko vijeće, a u općini općinsko vijeće. Također je propisano tko je ovlašten podnijeti prijedlog za raspisivanje referenduma. Tako je određeno da prijedlog za raspisivanje referenduma može predložiti jedna trećina članova predstavničkog tijela, župan, gradonačelnik Grada Zagreba, gradonačelnik odnosno općinski načelnik ili birači te jedinice te da će predstavničko tijelo raspisati referendum kada to zatraže birači u toj jedinici sukladno odredbama ovoga Zakona. Nadalje, određeno je i da središnje tijelo držane uprave nadležno za opću upravu odmah nakon donošenja Odluke iz članka 11. ovoga Zakona, objavljuje koliko je potpisa potrebno prikupiti u pojedinoj jedinici za koju se lokalni referendum raspisuje. Dodatno je određen broj birača potrebnih za izjašnjavanja o potrebi da se zatraži raspisivanje lokalnog referenduma na prijedlog birača. Pored toga dodatno je propisano da se u Gradu Zagrebu, gradu i općini referendum može raspisati i na prijedlog polovine mjesnih odbora odnosno gradskih četvrti.

Uz članak 10.

Ovim člankom propisano je organiziranje izjašnjavanja birača o potrebi raspisivanja referenduma. Glede državnog referenduma propisano je da ukoliko birači ocijene da postoji potreba za raspisivanjem referenduma o prijedlogu za promjenu Ustava Republike Hrvatske, o prijedlogu zakona ili o drugom pitanju iz djelokruga Hrvatskoga sabora ili o pitanju za koje drže da je važno za neovisnost, jedinstvenost i opstojnost Republike Hrvatske, osnovat će Organizacijski odbor za izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje državnog

referenduma. Što se tiče lokalnog referenduma određeno je da ako birači ocijene da postoji potreba za raspisivanjem lokalnog referenduma radi odlučivanja o prijedlogu o promjeni statuta, o prijedlogu općeg akta ili drugog pitanja iz djelokruga predstavničkog tijela, kao i o drugim pitanjima određenim zakonom i statutom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odredit će jednu ili više osoba (Organizatora) za organiziranje izjašnjavanja birača o potrebi raspisivanja lokalnog referenduma.

Uz članak 11.

Ovim člankom regulirana je odluka o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma. Naime, Organizacijski odbor, odnosno Organizator donosi odluku o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma, koja sadrži razloge i ocjenu potrebe za raspisivanje referenduma, jasno formulirano pitanje o kojem se traži raspisivanje referenduma te obrazloženje toga pitanja, kako se građani koji daju potporu određenoj inicijativi ne bi dovodili u zabludu oko stvarnog sadržaja pojedine referendumske inicijative. Također je određeno da ako je predmet referenduma prijedlog za promjenu Ustava Republike Hrvatske, prijedlog novog ili izmjena važećeg zakona ili drugog propisa ili općeg akta, taj prijedlog mora biti sastavljen u skladu s načelima i pravilima za izradu normativnih pravnih akata. Navedena Odluka objavljuje se u „Narodnim novinama“ i na drugi odgovarajući način te se dostavlja središnjem tijelu državne uprave nadležnom za opću upravu.

Uz članak 12.

Odredbom je propisano kako će središnje tijelo državne uprave nadležno za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu u roku od 30 dana od dana dostave Odluke o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma, utvrditi je li ista objavljena u „Narodnim novinama“, odnosno je li referendumsko pitanje dopušteno te je određen pravni lijek protiv Odluke.

Uz članak 13.

Ovim člankom regulirana su mjesta za izjašnjavanje birača. Određeno je da će izjašnjavanje birača o potrebi raspisivanja državnog i lokalnog referenduma središnje tijelo državne uprave organizirati elektronskim putem, putem sustava e-Građani. Također, određeno je i da se izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma može održavati i na svakom za to prikladnom mjestu u skladu s odlukom predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave (grada ili općine) na području na kojem se prikupljaju potpisi. Organizacijski odbor, odnosno Organizator je dužan prijaviti mjesta na kojima će se održavati izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma policijskoj upravi na čijem se području izjašnjavanje održava, pet dana prije početka izjašnjavanja. Mjesta na kojima će se održavati izjašnjavanje birača moraju biti označena i uočljiva s tim da njihovo označavanje ne smije sadržavati državna obilježja. Svako takvo mjesto mora imati popis s uvezanim listovima koji će sadržavati jasno formulirano pitanje o kojem se traži raspisivanje referenduma i jasno odijeljene vodoravne redove označene rednim brojevima. Također je određeno da se izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma ne može održavati u obrazovnim, kulturnim, sportskim, vjerskim i zdravstvenim institucijama, državnim tijelima, tijelima javne uprave i lokalne i područne (regionalne) samouprave, budući se radi o

lokacijama koje po svojoj naravi nisu primjerene za ovaj vid građanske (u osnovi političke) aktivnosti. Nadalje, propisano je da je potpise birača prikupljene na propisani način Organizacijski odbor dužan predati prvog sljedećeg radnog dana nadležnom uredu državne uprave te gradskom uredu Grada Zagreba, prema mjestu prikupljanja potpisa, a potpise birača Organizator je dužan predati prvog sljedećeg radnog dana nadležnom tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, prema mjestu prikupljanja potpisa.

Uz članak 14.

Određuje se rok i početak prikupljanja potpisa.

Uz članak 15.

Ovim člankom uređen je način izjašnjavanja birača i to tako da birači upisuju svoje podatke i potpisuju se na obrascima koji sadrže jasno formulirano pitanje. Također je propisano na koji se još način birači mogu izjasniti, provjera njihovih potpisa, ovlast za donošenje pravilnika koji će urediti sadržaj i izgled obrasca s pitanjem te utvrditi način unosa podataka iz članka 13.

Uz članak 16.

Ovim člankom uređeno je pravo na izjašnjavanje o potrebi održavanja referenduma. Naime, propisano je da se birač samo jednom može izjasniti o potrebi raspisivanja pojedinog referenduma te je utvrđeno da se na lokalnom referendumu mogu izjašnjavati samo oni birači koji imaju pravo odlučivati na referendumu čije se raspisivanje traži.

Uz članak 17.

Ovim člankom uređena je dostava izvješća o provedenom prikupljanju potpisa koje u roku od 45 dana od dana isteka roka za prikupljanje potpisa odnosno prestanka prikupljanja potpisa, središnje tijelo državne uprave nadležno za opću upravu dostavlja zajedno s Odlukom o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja referenduma, tijelu nadležnom za raspisivanje referenduma. Ujedno se propisuje i sadržaj navedenog izvješća te njegova objava.

Uz članke 18. i 19.

Ovim člancima uređuje se postupanje Hrvatskoga sabora i predstavničkog tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po zaprimanju izvješća o provedenom prikupljanju potpisa za raspisivanje referenduma.

Uz članak 20.

Ovim člankom propisano je da se nadzor zakonitosti odluke predstavničkog tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave o raspisivanju lokalnog referenduma provodi sukladno zakonu kojim se uređuje nadzor zakonitosti rada i akata tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave.

Uz članak 21.

Ovim člankom uređuje se pravo uvida u prikupljene potpise birača i njihovo čuvanje.

Uz članak 22.

Ovim člankom uređeno je odlučivanje na referendumu te je propisano da birači odlučuju neposredno tajnim glasovanjem. Propisano je i da se na državnom referendumu odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu te je odluka donesena na referendumu obvezatna. Na lokalnom referendumu se odlučuje većinom birača koji su mu pristupili, uz uvjet da ta većina iznosi najmanje jednu trećinu upisanih birača u popis birača u jedinici lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, a odluka donesena na referendumu je također obvezatna. Na savjetodavnom referendumu se također odlučuje većinom birača koji su pristupili referendumu, međutim donesena odluka nije obvezatna.

Uz članak 23.

Ovim člankom propisana su određena ograničenja vezana uz referendum. Propisano je naime, da nadležno tijelo državne vlasti i tijelo lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave prije proteka roka od dvije godine od dana održavanja referenduma, nema pravo donijeti pravni akt ili odluku koja je sadržajno suprotna odluci donesenoj na referendumu. Isto tako propisano je da se o istom pitanju, odnosno pitanjima ne može ponovno raspisati referendum prije proteka roka od dvije godine od dana održanog referenduma.

Uz članak 24.

Ovim člankom uređen je sadržaj odluke o raspisivanju referenduma. Odluka kojom se raspisuje referendum sadrži: naziv tijela koje raspisuje referendum, područje za koje se raspisuje referendum, referendumsko pitanje ili naziv akta o kojem će birači odlučivati na referendumu, odnosno jedan ili više prijedloga o kojem će birači odlučivati na referendumu, obrazloženje referenduskog pitanja, odnosno akta o kojem se raspisuje referendum, odnosno obrazloženje jednog ili više prijedloga o kojem će birači odlučivati na referendumu te dan održavanja referenduma.

Uz članak 25.

Ovim člankom propisana je obveza objavljivanja odluka o raspisivanju državnog referenduma koja se objavljuje u „Narodnim novinama“, dnevnom tisku i drugim sredstvima javnog priopćavanja, dok se odluka o raspisivanju lokalnog referenduma objavljuje u službenom glasilu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, lokalnim sredstvima javnog priopćavanja i na drugi odgovarajući način.

Uz članak 26.

Ovim člankom propisan je rok za održavanje referenduma. Tako je propisano da se državni referendum radi donošenja odluke o udruživanju Republike Hrvatske u savez s drugim državama i odluke o razdruživanju Republike Hrvatske iz takvih saveza mora održati u roku od 30 dana od dana donošenja odluke Hrvatskoga sabora. Što se tiče državnog referenduma o ostalim pitanjima te lokalnog referenduma, određeno je od dana objave odluke o raspisivanju referenduma do dana održavanja referenduma ne smije proći manje od 30 dana niti više od 60 dana.

Uz članke 27. i 28.

Odredbom se definira referendumska aktivnost i referendumska promidžba.

Uz članak 29.

Odredbom se utvrđuju sudionici referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe te njihove dužnosti. Tako se određuje da su to predstavnici Organizacijskog odbora, odnosno Organizatora te drugih skupina koje podržavaju cilj, odnosno jedan ili više prijedloga koji su predmet referenduma tj. Referendumski odbor i predstavnici građana koji se protive raspisivanju referenduma odnosno cilju Organizacijskog odbora odnosno Organizatora kojeg žele postići referendumom tj. Protureferendumski odbor. Također je određeno da u slučaju ako je predmet referenduma više prijedloga, tada se kao potpora za svaki od tih prijedloga može osnovati jedan Referendumski odbor. Prije nego započnu referendumsku aktivnost i referendumsku promidžbu, navedeni sudionici dužni su obavijestiti Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske o svojoj namjeri sudjelovanja. Također se uređuje obvezni sadržaj obavijesti: podatke o sjedištu, osobama ovlaštenima za zastupanje, broju računa za financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe i mrežnim stranicama. Uređuje se i početak referendumske aktivnosti te početak i kraj referendumske promidžbe.

Uz članak 30.

Odredbom se uređuje referendumska šutnja te se propisuje kako ona počinje protekom referendumske promidžbe, a završava na dan održavanja referenduma u devetnaest sati. Također se određuje koje je djelovanje zabranjeno za vrijeme trajanja referendumske šutnje: zabranjuje se javno predstavljanje i obrazlaganje sadržaja referenduskog pitanja i održavanja referenduma kao i protivljenje navedenom, nagovaranje birača da izađu, odnosno ne izađu na referendum, glasuju za ili protiv referenduskog pitanja, odnosno prijedloga, zatim objavljivanja procjena rezultata referenduma, kao i objavljivanja prethodnih, neslužbenih rezultata referenduma, izjava i intervju s sudionika referendumske promidžbe te navođenje njihovih izjava ili pisanih djela.

Uz članak 31.

Odredbom se utvrđuje načelo jednakosti.

Uz članak 32.

Odredbom se propisuje kako će se financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe urediti posebnim zakonom.

Uz članak 33.

Ovim člankom propisana su tijela za provedbu referenduma. To su: Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Državno povjerenstvo), županijsko povjerenstvo, povjerenstvo Grada Zagreba, gradsko povjerenstvo i općinsko povjerenstvo za provedbu referenduma te birački odbori.

Uz članak 34.

Ovim člankom propisano je da je Državno povjerenstvo stalno i neovisno tijelo čiji se sastav i način izbora uređuje posebnim zakonom.

Uz članak 35.

Ovim člankom propisan je sastav povjerenstava za provedbu referendumu te je određeno da povjerenstva za provedbu referendumu imaju predsjednika, zamjenika predsjednika i četiri člana, pri čemu je posebno određeno da predsjednik, zamjenik predsjednika i članovi povjerenstava moraju biti pravne struke.

Uz članak 36.

Ovim člankom propisan je način imenovanja članova povjerenstava. Tijelo ovlašteno za imenovanje povjerenstava zavisi o tome da li je riječ o državnom ili lokalnom referendumu te da li je kod lokalnog referendumu riječ o lokalnom referendumu u županiji, gradu ili općini. Naime, za provedbu državnog referendumu Državno povjerenstvo imenuje županijska povjerenstva i povjerenstvo Grada Zagreba, a županijska povjerenstva imenuju gradska i općinska povjerenstva. Za provedbu lokalnog referendumu u županiji županijska skupština imenuje županijsko povjerenstvo, a županijsko povjerenstvo imenuje gradska i općinska povjerenstva. Za provedbu lokalnog referendumu u Gradu Zagrebu, gradu i općini, Gradska skupština Grada Zagreba imenuje povjerenstvo Grada Zagreba, a gradsko, odnosno općinsko vijeće imenuju gradsko, odnosno općinsko povjerenstvo. Također, određeno je kako se za provedbu državnog referendumu, odnosno lokalnog referendumu u županiji, općinska i gradska izborna povjerenstva imenuju na način da svako gradsko i općinsko izborna povjerenstvo mora imati najmanje 10 biračkih mjesta na području svoje nadležnosti, osim na području otoka gdje taj broj može biti manji.

Uz članak 37.

Ovim člankom uređeni su birački odbori. Člankom je propisano da se za svako biračko mjesto imenuje birački odbor koji ima predsjednika, zamjenika predsjednika i četiri člana. Biračke odbore imenuje povjerenstvo Grada Zagreba, gradsko i općinsko povjerenstvo i to za svako biračko mjesto najkasnije u roku od osam dana prije održavanja referendumu.

Uz članak 38.

Ovim člankom propisane su ovlasti Državnog povjerenstva. Državno povjerenstvo tako brine za zakonitu provedbu državnog referendumu, određuje biračka mjesta i imenuje predsjednika i članove biračkog odbora u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske, određuje vrijeme glasovanja, daje obvezatne upute za rad povjerenstava za provedbu državnog referendumu i biračkih odbora u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe državnog referendumu, nadzire rad povjerenstva za provedbu državnog referendumu u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i pruža im stručnu pomoć, nadzire financiranje referendumu aktivnosti i referendumu promidžbe sukladno posebnom zakonu, utvrđuje i objavljuje službene rezultate provedenog glasovanja na državnom referendumu, provodi

edukaciju članova izbornih povjerenstava i povjerenstava za provedbu referenduma u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, informira građane o provedbi izbora te mogućnosti ostvarenja i zaštite biračkog prava u izbornom postupku, određuje način arhiviranja i objavljivanja materijala o provedenim izborima i referendumu te obavlja druge poslove propisane zakonom. Glede obveznih uputa posebno je propisano da se obvezatne upute objavljuju u „Narodnim novinama“ i na drugi odgovarajući način.

Uz članak 39.

Ovim člankom propisane su ovlasti županijskog povjerenstva koje se tako brine za zakonitu provedbu referenduma u županiji, nadzire rad gradskih i općinskih povjerenstva, obavlja sve tehničke pripreme za provedbu državnog referenduma u skladu s obvezatnim uputama Državnog povjerenstva, kod provođenja državnog referenduma prikuplja i zbraja rezultate glasovanja na biračkim mjestima u županiji i dostavlja ih Državnom povjerenstvu, kod provođenja lokalnog referenduma u županiji daje upute za rad gradskih i općinskih povjerenstava te biračkih odbora, propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe lokalnog referenduma u županiji, obavlja poslove vezane uz financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe propisane posebnim zakonom i obvezatnim uputama Državnog povjerenstva, utvrđuje i proglašava rezultat lokalnog referenduma u županiji, te obavlja i druge poslove određene ovim Zakonom.

Uz članak 40.

Ovim člankom utvrđene su ovlasti povjerenstva Grada Zagreba. Povjerenstvo Grada Zagreba naime, brine se za zakonitu provedbu referenduma u Gradu Zagrebu, obavlja sve tehničke pripreme za provedbu državnog referenduma u skladu s obvezatnim uputama Državnog povjerenstva, određuje biračka mjesta i imenuje biračke odbore u Gradu Zagrebu, kod provođenja državnog referenduma prikuplja i zbraja rezultate glasovanja s biračkih mjesta u Gradu Zagrebu i dostavlja ih Državnom povjerenstvu, propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe lokalnog referenduma u Gradu Zagrebu, obavlja poslove vezane uz financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe propisane posebnim zakonom i obvezatnim uputama Državnog povjerenstva, kod provođenja lokalnog referenduma u Gradu Zagrebu utvrđuje i proglašava rezultat referenduma te obavlja i druge poslove određene ovim Zakonom.

Uz članak 41.

Ovim člankom utvrđene su ovlasti gradskog, odnosno općinskog povjerenstva koje se tako brine za zakonitu provedbu referenduma u gradu, odnosno općini, određuje biračka mjesta i imenuje biračke odbore u gradu, odnosno općini, kod provođenja državnog referenduma, odnosno lokalnog referenduma u županiji prikuplja i zbraja rezultate glasovanja s biračkih mjesta u gradu, odnosno općini i dostavlja ih županijskom povjerenstvu, kod provođenja lokalnog referenduma u županiji obavlja sve tehničke pripreme za provedbu referenduma u skladu s uputama županijskog povjerenstva, obavlja poslove vezane uz financiranje referendumske aktivnosti i referendumske promidžbe propisane posebnim zakonom i obvezatnim uputama Državnog povjerenstva, propisuje obrasce u postupku pripreme i provedbe lokalnog referenduma u gradu odnosno općini, kod provođenja lokalnog

referenduma u gradu, odnosno općini utvrđuje i proglašava rezultat referenduma te obavlja ostale poslove određene zakonom.

Uz članak 42.

Ovim člankom utvrđeno je da birački odbori izravno provode glasovanje birača na biračkom mjestu te osiguravaju pravilnost i tajnost glasovanja.

Uz članak 43.

Ovim člankom propisana su biračka mjesta na državnom referendumu. Propisano je da se glasovanje na državnom referendumu obavlja, u pravilu, na biračkim mjestima u Republici Hrvatskoj. Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju na biračkim mjestima na području Republike Hrvatske određenima prema njihovom prebivalištu. Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a na dan održavanja referenduma se zateknu izvan granica Republike Hrvatske, glasuju u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske u stranoj državi u kojoj se nalaze ili na koji drugi način određen zakonom. Birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj glasuju na biračkim mjestima u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske u stranoj državi u kojoj prebivaju.

Uz članak 44.

Ovim člankom propisana su posebna biračka mjesta te imenovanje biračkih odbora na tim mjestima.

Uz članak 45.

Ovim člankom uređena su biračka mjesta na lokalnom referendumu. Naime, glasovanje na lokalnom referendumu obavlja se na biračkim mjestima na području Grada Zagreba, grada i općine. Birači koji imaju prebivalište na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave glasuju na biračkim mjestima određenima prema njihovom prebivalištu.

Uz članak 46.

Ovim člankom propisan je način određivanja biračkih mjesta. Nadležna povjerenstva za provedbu referenduma objavit će koja su biračka mjesta određena, s naznakom koji birači imaju pravo glasovati na pojedinom mjestu, najkasnije deset dana prije održavanja referenduma. Nadležna povjerenstva odredit će biračka mjesta ovisno o broju birača, odnosno prostornoj udaljenosti, na način da broj birača na jednom biračkom mjestu omogući glasovanje svih birača u vremenu određenom za glasovanje. Svakom biračkom mjestu određuje se redni broj.

Uz članke 47. i 48.

Odredbama ovih članaka uređuje se izgled (uređenje i opremljenost) prostorije za glasovanje i održavanje reda i mira na biračkom mjestu.

Uz članke 49. i 50.

Ovim člancima uređeno je pitanje utvrđivanja identiteta te davanje uputa na biračkom mjestu. Predsjednik biračkog odbora ili od njega ovlaštenu član dužan je za svakog birača koji pristupi glasovanju utvrditi identitet i provjeriti da li je upisan u izvadak iz popisa birača za dotično biračko mjesto. Identitet birača se utvrđuje identifikacijskom ispravom. Ukoliko se ustanovi da birač nije upisan u izvadak iz popisa birača, predsjednik biračkog odbora ili od njega ovlaštenu član neće mu dozvoliti glasovanje, osim ako birač svoje biračko pravo na tom biračkom mjestu dokaže potvrdom nadležnog državnog tijela. Po utvrđivanju prava na glasovanje na biračkom mjestu, član biračkog odbora biraču predaje glasački listić, objašnjava način popunjavanja i upućuje ga na mjesto glasovanja. Članovi biračkog odbora dužni su biračima dati potrebna objašnjenja o predmetu referenduma i načinu glasovanja.

Uz članak 51.

Ovim člankom uređeni su posebni načini izjašnjavanja birača. Naime, birač koji zbog tjelesne mane ili zbog toga što je nepismen ne bi mogao glasovati na način kako je to predviđeno Zakonom, može doći na biračko mjesto s drugom osobom koja je pismena i koja će po njegovoj ovlasti i uputi zaokružiti odgovor. Nadalje, birač koji zbog teže bolesti, tjelesnog oštećenja ili nemoći nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, može o tome obavijestiti nadležno izborno povjerenstvo najranije 3 dana prije dana održavanja izbora ili birački odbor na dan održavanja izbora. Nadležna izborna povjerenstva zaprimljene zahtjeve birača za glasovanje izvan biračkog mjesta predaju nadležnim biračkim odborima uz cjelokupni izborni materijal. Predsjednik biračkog odbora određuje najmanje dva člana biračkog odbora koji će birača (koji zbog teže bolesti, tjelesnog oštećenja ili nemoći nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto) posjetiti u mjestu gdje se nalazi i omogućiti mu glasovanje. Takav birač je dužan najmanje jedanput presavinuti glasački listić na kojem je glasovao, staviti ga u posebnu omotnicu i zatvoriti je. Član biračkog odbora dužan je nakon povratka na biračko mjesto predati omotnicu predsjedniku biračkog odbora. Predsjednik biračkog odbora presavinuti glasački listić iz omotnice odmah ubacuje u glasačku kutiju na biračkom mjestu. Izvršeno glasovanje poimenično će se navesti u zapisnik o radu biračkog odbora. Također je određeno da se na način ostvarivanja biračkog prava birača koji pristupi na biračko mjesto, ali mu je zbog tjelesne mane ili iz drugog razloga onemogućena pristupačnost, primjenjuju odredbe stavaka 4., 5. i 6. ovoga članka.

Uz članak 52.

Ovim člankom uređen je način glasovanja koji se obavlja glasačkim listićima. Na svakom glasačkom listiću mora biti naznačena vrsta referenduma za koji se koristi. Glasački listić sadrži pitanje, odnosno jedan ili više prijedloga o kojem, odnosno kojima birač treba odlučiti na referendumu. Svaki glasački listić mora imati otisnut serijski broj. Glasački listić za glasovanje na državnom referendumu tiska se u državnoj tiskari pod neposrednim nadzorom Državnog povjerenstva. Glasački listić za glasovanje na lokalnom referendumu tiska se u državnoj tiskari pod neposrednim nadzorom nadležnog povjerenstva za provedbu lokalnog referenduma.

Uz članak 53.

Ovim člankom uređen je način glasovanja te je propisano da pitanje, odnosno jedan ili više prijedloga na glasačkom listiću moraju biti tako napisani da birač koji glasuje može o pitanju odlučiti »ZA« ili »PROTIV«, odnosno na nedvojben način odlučiti se za jedan od prijedloga. Kada se na referendumu odlučuje o nekom pitanju birač na glasačkom listiću zaokružuje riječ »ZA« ili »PROTIV«, a kada se na referendumu odlučuje o jednom između više prijedloga birač na glasačkom listiću zaokružuje redni broj prijedloga za koji glasuje.

Uz članke 54. i 55.

Ovim člancima uređeni su važeći i nevažeći glasački listići. Važeći glasački listić je onaj iz kojega se na siguran i nedvojben način može utvrditi je li birač glasovao „ZA" ili „PROTIV" referendumskog pitanja, odnosno za koji je prijedlog glasovao, dok je nevažeći glasački listić neispunjeni glasački listić, glasački listić popunjen na način da se ne može sa sigurnošću utvrditi je li se birač izjasnio „ZA" ili „PROTIV" te glasački listić na kojem se birač izjasnio za dva ili više prijedloga.

Uz članak 56.

Ovim člankom propisano je trajanje glasovanja te je određeno da glasovanje traje neprekidno od sedam do devetnaest sati. Biračka mjesta zatvaraju se u devetnaest sati, a biračima koji su se u to vrijeme zatekli na biračkom mjestu mora se omogućiti glasovanje. Po završenom glasovanju birački odbor će najprije prebrojiti neupotrijebljene glasačke listiće, staviti ih u poseban omot koji će zapečatiti te će potom utvrditi ukupan broj birača koji su glasovali na tom biračkom mjestu. Nakon utvrđivanja broja birača koji su glasovali, birački odbor pristupa otvaranju glasačke kutije, prebrojavanju glasačkih listića i broja glasova.

Uz članak 57.

Ovim člankom propisano je prebrojavanje glasačkih listića. Određeno je da ako se prilikom prebrojavanja glasačkih listića utvrdi da je njihov broj manji od utvrđenog broja birača koji su glasovali, vrijedi rezultat glasovanja po glasačkim listićima. Ako se prilikom prebrojavanja glasačkih listića utvrdi da je njihov broj veći od utvrđenog broja birača koji su glasovali, birački odbor o tome odmah obavještava nadležno povjerenstvo za provedbu referenduma, uz dostavu izvješća. Nadalje je određeno da će nadležno povjerenstvo utvrditi ima li rezultat (ako se utvrdi da je broj glasačkih listića veći od utvrđenog broja birača) utjecaj na ukupni rezultat referenduma. Ako nadležno povjerenstvo utvrdi da ima utjecaj, odmah raspušta birački odbor i imenuje novi, a glasovanje na tom mjestu se poništava. Ako pak utvrdi da rezultat glasovanja nema utjecaj na ukupan rezultat referenduma, neće se uračunati u ukupan rezultat referenduma.

Također je određeno kako se glasovanje na biračkom mjestu koje je poništeno, ponavlja sedmog dana od dana prvog glasovanja.

Uz članke 58. i 59.

Ovim člancima propisno je što sadrži zapisnik biračkog odbora (dan i mjesto održavanja referenduma i predmet referenduma, osobna imena članova biračkih odbora, ukupan broj birača prema izvratku iz popisa birača, broj birača koji su glasovali prema izvratku iz popisa

birača, broj birača koji su glasovali na osnovu potvrde nadležnog tijela, broj neupotrijebljenih glasačkih listića, ukupan broj važećih glasačkih listića, ukupan broj nevažećih glasačkih listića, broj glasova »ZA« kad se glasovalo o nekom pitanju, broj glasova »PROTIV« kad se glasovalo o nekom pitanju, broj glasova za svaki od prijedloga kad se glasovalo između više prijedloga, druge činjenice važne za glasovanje i rad biračkog odbora) te je utvrđena obveza dostave zapisnika zajedno s upotrijebljenim i neupotrijebljenim glasačkim listićima i ostalim biračkim materijalom u roku od 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta.

Uz članak 60.

Ovim člankom određen je rok za utvrđivanje rezultata glasovanja. Naime, povjerenstvo Grada Zagreba, gradsko povjerenstvo i općinsko povjerenstvo za provedbu referenduma po primitku biračkog materijala sa svih biračkih mjesta utvrdit će rezultate glasovanja najkasnije u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta.

Uz članke 61. i 62.

Ovim člancima propisan je sadržaj zapisnika povjerenstva te je određena obveza njegove dostave. Povjerenstvo za provedbu referenduma sastavlja zapisnik o svom radu u koji se unosi broj birača upisanih u popis birača na svom području, broj birača koji su glasovali na osnovu potvrde nadležnog tijela, broj neupotrijebljenih glasačkih listića, broj važećih glasačkih listića, broj nevažećih glasačkih listića, broj glasova »ZA«, broj glasova »PROTIV«, broj glasova za svaki od prijedloga te druge činjenice važne za glasovanje i rad povjerenstva za provedbu referenduma. Gradsko i općinsko povjerenstvo dužno je zapisnik o svom radu dostaviti županijskom povjerenstvu za provedbu referenduma, a prije isteka roka od 12 sati od zatvaranja biračkih mjesta.

Uz članak 63.

Ovim člankom uređeno je izvješće o utvrđivanju rezultata glasovanja. Propisano je da je županijsko povjerenstvo, odnosno povjerenstvo Grada Zagreba za provedbu državnog referenduma dužno utvrditi rezultate glasovanja na državnom referendumu održanom u županiji, odnosno u Gradu Zagrebu te izvješće o utvrđivanju rezultata glasovanja dostaviti Državnom povjerenstvu u roku od 48 sati od zatvaranja biračkih mjesta. Nadalje, kod provedbe lokalnog referenduma u županiji, nadležna gradska i općinska povjerenstva dužna su utvrditi rezultate glasovanja na lokalnom referendumu u županiji te izvješće o utvrđivanju rezultata glasovanja dostaviti županijskom povjerenstvu u roku od 48 sati od zatvaranja biračkih mjesta, dok su kod provedbe lokalnog referenduma u Gradu Zagrebu, gradu i općini nadležna povjerenstva dužna utvrditi rezultate glasovanja na lokalnom referendumu u Gradu Zagrebu, gradu i općini i sastaviti izvješće o utvrđivanju rezultata glasovanja u roku od 48 sati od zatvaranja biračkih mjesta. Također je propisano da izvješće o utvrđivanju rezultata glasovanja sadrži ukupan broj birača upisanih u popis birača u županiji, Gradu Zagrebu, gradu odnosno općini i ukupan broj birača koji su glasovali na referendumu, broj neupotrijebljenih glasačkih listića, ukupan broj nevažećih glasačkih listića, ukupan broj glasova »ZA«, ukupan broj glasova »PROTIV« te ukupan broj glasova za svaki od prijedloga.

Uz članke 64. i 65.

Ovim člancima propisano je utvrđivanje rezultata na državnom referendumu te objavljivanje donesene odluke. Rezultat glasovanja na državnom referendumu utvrđuje Državno povjerenstvo na temelju ukupnog broja birača upisanih u popise birača i ukupnog broja birača koji su glasovali na referendumu, ukupnog broja nevažećih glasačkih listića, ukupnog broja glasova »ZA«, ukupnog broja glasova »PROTIV« te ukupnog broja glasova za svaki prijedlog. Nakon što utvrdi rezultate državnog referenduma Državno povjerenstvo dostavit će izvješće i rezultate glasovanja na referendumu tijelu koje je raspisalo referendum, te će objaviti odluku donesenu na referendumu u „Narodnim novinama“ i na drugi odgovarajući način. Kod provedbe lokalnog referenduma, nadležno povjerenstvo dostavit će izvješće i rezultate glasovanja na referendumu predstavničkom tijelu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave koje je raspisalo lokalni referendum te objaviti odluku donesenu na lokalnom referendumu u službenom glasilu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave i na drugi odgovarajući način.

Uz članak 66.

Odredba propisuje koje osobe imaju pravo promatrati provedbu referenduma te što predmetno promatranje obuhvaća.

Uz članak 67.

Odredba članka uređuje izdavanje potvrde o svojstvu promatrača. Tako je propisano da su birači Referenduskog odbora, odnosno birači Protureferenduskog odbora dužni promatraču kojega su odredili izdati potvrdu o svojstvu promatrača. Potvrdu u ime birača izdaje Referenduski odnosno Protureferenduski odbor. Također je određeno kako je nevladina udruga dužna promatraču kojega je odredila izdati potvrdu o svojstvu promatrača, a kako potvrdu izdaje i potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje udruge određena statutom ili drugom odlukom donesenom na temelju statuta odnosno punomoćnik kojega ta osoba ovlasti. Osim toga, određeno je da Državno povjerenstvo, na prijedlog međunarodne organizacije koja djeluje u Republici Hrvatskoj, odobrava status stranog promatrača. Tako je i politička stranka registrirana u Republici Hrvatskoj dužna promatraču kojega je odredila izdati potvrdu o svojstvu promatrača. Potvrdu izdaje i potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje političke stranke, određena statutom ili drugom odlukom donesenom na temelju statuta stranke, odnosno punomoćnik kojega ta osoba ovlasti.

Uz članak 68.

Odredba članka određuje kako zahtjev za promatranje provedbe referenduma mogu podnijeti birači Referenduskog odbora, odnosno birači Protureferenduskog odbora. Uz zahtjev se podnosi i potvrda Referenduskog odbora, odnosno Protureferenduskog odbora. Nevladine udruge i strani promatrači također mogu podnijeti zahtjev za promatranje provedbe referenduma i to od dana stupanja na snagu odluke o raspisivanju referenduma. Uz zahtjev nevladina udruga će dostaviti presliku rješenja o upisu u registar udruge, a strani promatrač odobrenje Državnog povjerenstva. Nadalje je određeno kako se zahtjevi za promatranje provedbe referenduma i popis promatrača dostavljaju nadležnom povjerenstvu za provedbu referenduma na čijem se području namjerava promatrati provedbu referenduma, najkasnije

deset dana prije dana održavanja referenduma. Političke stranke registrirane u Republici Hrvatskoj mogu podnijeti zahtjev za promatranje provedbe referenduma od dana stupanja na snagu odluke o raspisivanju referenduma. Uz zahtjev podnosi se i potvrda političke stranke o svojstvu promatrača.

Uz članak 69.

Odredba propisuje izdavanje i uručivanje službene iskaznice promatraču, odnosno postupak u slučaju njenog neizdavanja.

Uz članke 70. i 71.

Odredbe članaka uređuju na koji način je promatrač ovlašten sudjelovati u radu biračkog odbora, odnosno nadležnog povjerenstva.

Uz članak 72.

Odredbom članka je propisano kako tijelo za provedbu referenduma čiji se rad promatra ne smije isključiti promatranje, ali smije ograničiti broj promatrača (zbog nedostatka prostora ili nekog drugog razloga). Također je određeno kako se biračima Referenduskog odbora, odnosno biračima Protureferenduskog odbora, nevladinim udrugama, međunarodnim organizacijama i političkim strankama registriranim u Republici Hrvatskoj mora omogućiti da imaju najmanje po jednog promatrača na biračkom mjestu ili pri tijelu za provedbu referenduma. Posebno je određeno kako promatrač ima pravo promatranja cjelokupnog postupka provedbe referenduma i pravo uvida u cjelokupni referendumski materijal sve do proglašenja službenih rezultata referenduma.

Uz članak 73.

Odredbom se uređuje kako promatrač ne smije ometati rad tijela za provedbu referenduma te da će ga predsjednik tijela za provedbu referenduma usmeno opomenuti ako ometa rad tijela. Ako nastavi s ometanjem, predsjednik tijela ovlašten je naložiti njegovo udaljšavanje. Promatrač ne smije tonski ili video snimati rad tijela za provedbu referenduma, ne smije nositi bilo kakve oznake ni promidžbene materijale te na bilo koji drugi način utjecati na birače.

Uz članke 74. i 75.

Ovim člancima propisani su troškovi državnog i lokalnog referenduma. Sredstva za podmirenje troškova za provedbu državnog referenduma osiguravaju se u državnom proračunu i njima raspolaže Državno povjerenstvo. Državno povjerenstvo određuje način korištenja sredstava, provodi nadzor nad njihovim utroškom te dodjeljuje sredstva povjerenstvima za njegovu provedbu. Također, određeno je kako Vlada određuje visinu naknade predsjedniku, članovima povjerenstva te članovima biračkih odbora. Sredstva za provedbu lokalnog referenduma osiguravaju se u proračunu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u kojoj se lokalni referendum provodi. Visinu naknade određuju župan, gradonačelnik Grada Zagreba, gradonačelnik, odnosno općinski načelnik.

Uz članke 76. - 83.

Ovim člancima regulirano je pitanje zaštite ustavnosti i zakonitosti referendumu. Određeno je da ustavnost i zakonitost referendumu nadzire Državno povjerenstvo i Ustavni sud Republike Hrvatske. Zbog nepravilnosti pri provedbi državnog ili lokalnog referendumu na biračkom mjestu, birač ima pravo podnijeti prigovor Državnom povjerenstvu u roku od 48 sati od završetka glasovanja. Državno povjerenstvo dužno je donijeti rješenje o prigovoru u roku od 48 sati od vremena kada mu je dostavljeno očitovanje i glasački materijal na koji se prigovor odnosi. Ovisno o tome da li su utvrđene nepravilnosti pri provedbi državnog, odnosno lokalnog referendumu, predviđena je mogućnost raspuštanja povjerenstva, odnosno biračkog odbora. Ako je raspušten birački odbor ili su povrede u radu povjerenstva takve da se ne mogu utvrditi rezultati referendumu na pojedinom biračkom mjestu, naložit će ponavljanje glasovanja na području za koje je utvrđeno biračko mjesto. Protiv rješenja Državnog povjerenstva podnositelj prigovora ima pravo žalbe Ustavnom sudu Republike Hrvatske, u roku od 48 sati od primitka pobijanog rješenja putem Državnog povjerenstva. Ustavni sud Republike Hrvatske dužan je donijeti odluku o žalbi u roku od 48 sati od dana primitka žalbe.

Uz članak 84.

Odredbom se propisuje kako će se na započete postupke primjenjivati odredbe važećeg zakona koji uređuje pitanje referendumu i drugih oblika osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Uz članak 85.

Odredbom se propisuje donošenje Pravilnika iz članka 15. stavka 4. i članka 21. stavka 4. ovoga Zakona.

Uz članak 86.

Odredbom se uređuje način postupanja s potpisima birača prikupljenim u postupcima za raspisivanje referendumu koji su dovršeni, odnosno koji nisu dovršeni.

Uz članak 87.

Ovom odredbom uređuje se prestanak važenja Zakona o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj 33/96., 92/01., 44/06., 58/06. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 69/07. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 38/09.).

Uz članak 88.

Odredbom se uređuje stupanje na snagu zakona.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provođenje ovoga Zakona potrebno je osigurati sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske, u dijelu sredstava potrebnih za izvršenje obveza upravnih tijela koja će provoditi poslove kontrole, odnosno, provođenja prikupljanja potpisa potrebnih za raspisivanje referendumu, sukladno odredbama ovog Zakona. Predmetna sredstva je potrebno osigurati za usluge izrade informatičkog sustava za prikupljanje i obradu potpisa, za usluge informatičke podrške i druge materijalne troškove. Procjenjuje se da će iznos tih troškova biti oko 4.000.000,00 kuna, koje je potrebno osigurati u državnom proračunu Republike Hrvatske za 2015. godinu na razdjelu 095, Glava 05 Ministarstvo uprave, 2402 Poslovi ureda državne uprave u županijama i 2408 Informatizacija uprave.

IV. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA U ODNOSU NA RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA, TE RAZLOZI ZBOG KOJIH SU TE RAZLIKE NASTALE

Nakon rasprave o Prijedlogu zakona o referendumu, kao i rasprave na sjednici Hrvatskoga sabora, Konačni tekst prijedloga zakona izmijenjen je i dopunjen u skladu s prijedlozima i primjedbama koji su dani na tekst Prijedloga.

Tako je izmijenjen članak 3. stavak 1. na način da su riječi: „suprotne načelu nadređenosti pravnih akata“, zamijenjene riječima: „protivne pravu“.

U članku 7. dodan stavak 7. kojim je određeno: „*Ukupan broj birača iz stavka 4. ovoga članka je ukupan broj punoljetnih hrvatskih državljana s prebivalištem u Republici Hrvatskoj upisan u evidenciju birača, kao dio registra birača, na dan koji je određen za prvi dan prikupljanja potpisa za raspisivanje referendumu prema stanju na taj dan u 00:00 sati.*“

U članku 11. dodan je stavak 3. kojim je određeno: „*Ako je predmet referendumu prijedlog za promjenu Ustava Republike Hrvatske, prijedlog novog ili izmjena važećeg zakona ili drugog propisa ili općeg akta, taj prijedlog mora biti sastavljen u skladu s načelima i pravilima za izradu normativnih pravnih akata.*“.

U članku 12. izmijenjen je stavak 1. na način da je umjesto riječi: „ispravno“, propisano: „dopušteno“ te je ispušten dio odredbe koja je glasila: „sukladno odredbama zakona kojim se uređuje sustav lokalne i područne (regionalne) samouprave.“.

Nadalje, jedna od važnijih intervencije je ona u odredbu članka 13. koja uređuje mjesta za izjašnjavanje birača. Tako je određeno da je čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za opću upravu dužan donijeti odluku o danu početka prikupljanja potpisa birača u roku od 30 dana od dana objave Odluke o izjašnjavanju birača o potrebi raspisivanja državnog referendumu u „Narodnim novinama“, a u slučaju lokalnog referendumu, u roku od 30 dana od dana dostave odluke kojom je utvrđeno da je pitanje za lokalni referendum dopušteno

predstavničkom tijelu jedinice, sukladno odredbi članka 12. Također, određeno je da će izjašnjavanje birača o potrebi raspisivanja državnog i lokalnog referenduma središnje tijelo državne uprave organizirati elektronskim putem, putem sustava e-Građani. Osim na taj način, izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma može se održavati i na svakom za to prikladnom mjestu u skladu s odlukom predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave (grada ili općine) na području na kojem se prikupljaju potpisi. Organizacijski odbor, odnosno Organizator je dužan prijaviti mjesta na kojima će se održavati izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma policijskoj upravi na čijem se području izjašnjavanje održava, pet dana prije početka izjašnjavanja. Mjesta na kojima će se održavati izjašnjavanje birača moraju biti označena i uočljiva s tim da njihovo označavanje ne smije sadržavati državna obilježja. Svako takvo mjesto mora imati popis s uvezanim listovima koji će sadržavati jasno formulirano pitanje o kojem se traži raspisivanje referenduma i jasno odijeljene vodoravne redove označene rednim brojevima. Nadalje je određeno kako se izjašnjavanje birača o potrebi da se zatraži raspisivanje referenduma ne može održavati u obrazovnim, kulturnim, sportskim, vjerskim i zdravstvenim institucijama, državnim tijelima, tijelima javne uprave i lokalne i područne (regionalne) samouprave. Potpise birača prikupljene na propisani način Organizacijski odbor je dužan predati prvog sljedećeg radnog dana nadležnom uredu državne uprave te gradskom uredu Grada Zagreba, prema mjestu prikupljanja potpisa, a Organizator ih je dužan predati prvog sljedećeg radnog dana nadležnom tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, prema mjestu prikupljanja potpisa.

Nadalje, s obzirom na navedene izmjene, bilo je potrebno u članku 14. brisati stavak 1. te u dosadašnjem stavku 2., koji je postao stavak 1., iza riječi: „odnosi“, dodati zarez i riječi: „najkasnije 7 dana prije dana prikupljanja potpisa“. U dosadašnjem stavku 3., koji je postao stavak 2., umjesto dosadašnjih 45 radnih dana za prikupljanje potpisa, propisan je rok od 15 dana.

Također, članak 15. izmijenjen je na način kako bi odredba bila u skladu s izmijenjenim odredbama članaka 13. i 14.

U članku 17. stavku 1., umjesto dosadašnjeg roka od 30 dana za dostavu izvješća o provedenom prikupljanju potpisa i Odluke iz članka 11., propisan je rok od 45 dana te je dodan stavak 3. kojim je određeno da se izvješće o provedenom prikupljanju potpisa objavi u „Narodnim novinama“ i na drugi odgovarajući način.

Iza članka 20. dodan je članak 21. koji uređuje pravo uvida u prikupljene potpise birača i njihovo čuvanje.

Dorađena je odredba članka 44. te su u stavku 4. iza riječi: „nalaze“, dodane riječi: „u operacijama potpore miru odnosno u mirovnim operacijama i misijama“, a u stavku 9. iza riječi: „odnosno“, dodane riječi: „nadležno zapovjedništvo Oružanih snaga Republike Hrvatske“.

U članku 60. usklađen je rok s obzirom na ostale propisane rokove.

U člancima 74. i 75. doraden je izričaj.

Iza članka 85. dodan je članak 86. kojim je određen način postupanja s potpisima birača koji su prikupljeni u postupcima za raspisivanje referenduma koji su dovršeni i oni koji nisu dovršeni.

V. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO, S OBRAZLOŽENJEM

Potrebno je napomenuti kako je većina prijedloga, primjedaba i mišljenja koji su dani na tekst Prijedloga zakona koji je usvojen u prvom čitanju, prihvaćena te kako su odredbe Konačnog prijedloga doradene na odgovarajući način.

Nije prihvaćen prijedlog da se na drugačiji način uredi odredba članka 3. Naime, nije sporan formalno pravni položaj Ustava Republike Hrvatske u pravnom poretku Republike Hrvatske nego posljedice koje bi mogle proizaći ako primjenjujemo nacionalnu normu (ustavnu, zakonsku ili drugu) koja je protivna pravu Europske unije. Ulaskom u punopravno članstvo Europske unije, Republiku Hrvatsku u potpunosti obvezuje cjelokupna pravna stečevina Europske unije jer se primarno i sekundarno pravo Europske unije primjenjuje u nacionalnom pravnom sustavu svake države članice. U tom smislu države članice u nacionalnim pravnim sustavima ne smiju sadržavati posebnosti koje bi bile suprotne pravnom sustavu Europske unije pa tako niti donositi odluke na referendumu koje bi bile suprotne načelu nadređenosti pravnih akata Europske unije. Uostalom, i člankom 145. stavkom 2. Ustava Republike Hrvatske propisano je da se „Pravni akti i odluke koje je Republika Hrvatska prihvatila u institucijama Europske unije primjenjuju ... u Republici Hrvatskoj u skladu s pravnom stečevinom Europske unije.“, koja je pravna stečevina davno usvojila načelo nadređenosti prava Europske unije (tada još Europske zajednice) kao temelj za funkcioniranje pravnog poretka Unije.

Također, nije prihvaćen prijedlog da se u članku 21. jasno odredi primjena zakona koji uređuje zaštitu podataka. Naime, predlagatelj je mišljenja kako takvu normu nije potrebno dodatno propisivati te da se zakon koji uređuje zaštitu podataka primjenjuje u svakom takvom slučaju.